LAISVĖ
WEEKLY
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
SAVAITINIS

Dalyje Queens apskrities (N. Y.)	$10.00
Kanadoje	$10.00
Kitur užsienyje	12.00
Jungtinėse Valstijose	$9.00

Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

NO. 30 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, LIEPOS (JULY) 27, 1973 OZONE PARK, N.Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 62-ieji

KRISLAI

SĖKMINGA PRADŽIA
JONAS BARKUS
NEREIKALINGOS OPERACIJOS
TELEVIZIJOS BIZNIS
NETIKRI PINIGAI

J. Gasiūnas

Europos saugumo konferencijos pirmoji fazė Helsinkyje sėkmingai baigta. TSRS užsienio reikalų ministras Gromyko pasiūlė reikšmingą programą, kuri bus aptarta sekamame susirinkime Genevoje už poros mėnesių.

Helsinkyje pasitarimai suteikė daug vilčių išlaikyti saugumą ir taiką tiek Europoje, tiek visame plačiame pasaulyje. Tikimasi, tolesni pasitarimai tikrai sustiprins saugumo ir taikos reikalą.

Brežnevo ir Nixono susitarimu Washingtone taikinga dvasia dominavo Helsinkio konferencijos eigą.

●

Spausdiname "Laisvėje" ilgamečio redakcijos kolektyvo nario Jono Barkaus autobiografinius bruožus. Jam mirus nedaug jų teradome.

Velionis buvo pasimojęs plačiai aprašyti savo pergyvenimus, bet, deja, žymiai pablogėjusi jo sveikata, matyt, sutrukdė jo pasimojimą tai padaryti. Savo rašto pabaigoje jis priduria: "Tiek kol kas. Jei gyvensiu, gal daugiau parašysiu". Bet daugiau jis nebeparašė.

Jis susirašinėjo su daugeliu savo bičiulių. Kai kurias laiškų ištraukas, turinčias visuomeninio pobūdžio, paskelbsime.

●

Jungtinėse Valstijose daugelis chirurgų padaro nemažai nereikalingų operacijų, nuo kurių šimtai tūkstančių žmonių paneša fizinius ir finansinius nuostolius.

Dabar Japonijoje skelbiama, kad per 25 pastaruosius metus 60 procentų visų padarytų apendicito operacijų buvo visai nereikalingos. Nemažai ir kitokių nereikalingų operacijų atliekama.

Įvairios operacijos chirurgams yra labai pelningos. Atsiranda nemaža tokių chirurgų, kurie pasipelnymo tikslu padaro daug nereikalingų operacijų.

●

Žinote, kad televizijos programoje pasiskelbti tegali tik didysis biznis. Už vienos minutės skelbimą išgarsėjusiose programose tenka mokėti $120,000.

Daugiausia sumokama Super Bowl futbolo žaidimo televizuojamoje programoje - $200,000 už minutę.

Televizija - didžiulis ir pelningas biznis.

●

1972 metais Jungtinėse Valstijose konfiskuota 23 milijonai falšyvų pinigų kurie buvo paleisti į apyvartą. Milijonai žmonių panešė finansinius nuostolius.

Slaptosios tarnybos direktorius Jim Rowley informuoja publiką, kad šiais metais taipgi netikrų pinigų platintojai sėkmingai daro milžinišką biznį.

Jis pataria visiems apsisaugoti, kad netektų nuo falšyvų pinigų nukentėti.

Afganistane revoliucija panaikino monarchiją, paskelbė respubliką

Kabulas. Kai Afganistano karalius Mohammad Zahir Shah išvyko atostogoms į Italiją, karaliaus švogeris gen. Mohammad Daug Khan suorganizavo sukilimą, kuris panaikino monarchiją ir įsteigė respubliką.

Sukilimo vadas, buvęs pirmiau desėtką metų premjeru, kaltina savo giminaitį karalių šalyje korupcijos palaikymu ir demokratinių teisių paneigimu. Dabar būsianti atsteigta "tikra demokratija" ir šalis išgelbėta nuo bankroto. Dabar jau veikia militarinė valdžia.

Afganistanas turi apie 17 milijonų gyventojų, kurių didžiulę daugumą sudaro žemdirbiai ir gyvulių ganytojai. Šalis skurdžiai verčiasi. Tūkstančiai nuo sausros nukentėjusių iš bado miršta. Pramonė - menka.

Militarinė jėga susideda iš 80,000 kareivių, kurie apginkluoti tarybiniais ginklais. Afganistanas palaiko artimus ryšius su Tarybų Sąjunga, Kinija, Amerika. Jis randasi Centralinėje Azijoje, rubežiuojasi su Tarybų Sąjunga, Kinija, Pakistanu, Iranu. Naująją valdžią tuoj pripažino Tarybų Sąjunga ir Indija.

Watergate dalyviam davė 450.000

Washingtonas. Herbert W. Kalmback, Nixono personalinis advokatas, tyrinėjime prisipažino, kad išdalino Watergate dalyviams $450,-000.

Septynių Watergate dalyvių gynimui H. W. Kalmback sukėlė $220,000. Tyrinėjimai iškelia vis daug naujų skandalingų žinių.

Slapti Kambodijos bombardavimai

Washingtonas. Gynybos departamentas tik dabar paskelbė, kad 1969 metuose amerikiečių didieji B-52 bombonešiai atliko 3,500 slaptų Kambodijos bombardavimų.

Nuo to laiko buvo pradėti vieši bombardavimai, o šiais metais jie smarkiai padidinti.

Kongresas nutarė ir prez. Nixonas pasirašė tarimą baigti bombardavimus su rugpiučio 15 d.

TSRS imigrantų streikas Izraely

Tel Avivas. Ašdodo mieste, už 28 mylių nuo Izraelio sostinės, iš Tarybų Sąjungos atvykę ir čia apsigyvenę žydai paskelbė streiką.

Tarybiniai imigrantai reikalauja grąžinti darban 70 tarybinių žydų, paleistų iš darbo ir negalinčių kitur darbą gauti.

Komunistai Irako vyriausybėje

Bagdadas. Irako valdančioji socialistinė Baath partija susitarė su Komunistų partija sudaryti koalicinę vyriausybę, į kurią bandys įtraukti ir kurdų atstovus.

Tai padaryta po to, kai suokalbis nuversti valdžią nepavyko ir vyriausieji suokalbininkai buvo mirtimi nubausti. Dabar bandoma ir su kalnuose gyvenančių kurdų gentimis susitarti, kad jie turėtų valdžioje atstovybę.

Nauja valstybė

Nassau. Bahamos salos iškovojo iš Anglijos nepriklausomybę. 700 salų su 168,000 gyventojų sukūrė naują valstybę, kurioje apie 80% sudaro negrų rasės gyventojai.

Netrukus Bahamos valstybė bus priimta į Jungtines Tautas.

Indėnai gyvena skurdžiausia

Washingtonas. Cenzo biuras raportuoja, kad Amerikos indėnai skurdžiausia gyvena. Jų ekonominis gyvenimas skurdesnis ir už negrų.

1969 metais, bendrai imant, vidutinės indėnų šeimos pajamos buvo $5,832, negrų šeimos - $5,999, bendros visų pajamos išėjo vienai šeimai $9,590.

Kovoja verstinus viršlaikius

Washingtonas. Kongresmanas Brown atsišaukė į visus Kongreso narius paremti Jungtinės Automobilių Darbininkų unijos reikalavimą baigti verstinus viršlaikius ne tik automobilių pramonėje, bet visoje šalyje.

Darbe verstini viršlaikiai yra kaip ir vergija, kuomet visoje šalyje yra daugiau kaip 5 milijonai bedarbių.

Afganistano karalius Shah, beviešėdamas Italijoje, neteko sosto ir jau nebegali namo grįžti. Jo giminaitis gen. Khan vadovauja militarinei valdžiai.

NAUJIENOS IŠ LIETUVOS

APŠILDOMA PAUKŠTIDĖ

ZARASAI. Didelių paukštynų pavyzdžiu daugelis ūkių pradeda laikyti vištas narvuose. Zarasų paukštininkystės tarybiniame ūkyje, atitinkamai pertvarkius paukštidę, joje laikoma nebe 6,000, bet 11,300 vištų.

Paukštidę rekonstravo ūkio statybininkai, o įrengimus sumontavo "Žemės ūkio technikos" susivienijimo specialistai. Paukštidė dabar apšildoma ir mechanizuoti visi darbo procesai.

KAS GAUNA NAUJUOSIUS BILIETUS

ŠAKIAI. Partinių dokumentų keitimas šakiečiams vėl priminė šlovingas Suvalkijos darbo žmonių tradicijas. Naujieji partiniai bilietai įteikti Užnemunės valstiečių streiko 1935-1936 m. aktyviems dalyviams - kiduliečiui A. Balčiūnui, naumiestiečiui V. Rakauskui, šakiečiui J. Gurskiui, paveliuoniečiui A. Čiečkiui.

Buržuazinėje Lietuvoje pradėjo komunistinę veiklą taip pat B. Goštautas, M. Treigienė, V. Skatikas ir kai kurie kiti rajono partinės organizacijos nariai. Didžiojo Tėvynės karofrontuose, prie tolimojo Oriolo, tapo komunistais "Nemuno" kolūkio kolūkietis A. Naujokaitis, "Aušros" kolūkio pirmininkas Socialistinio Darbo Didvyris R. Višinskas.

MIESTO GYVENTOJAMS

KĖDAINIAI. Čia pastatytas ir atiduotas naudoti 540 tonų talpos šaldytuvas su kulinarijos cechu. Šaldytuvas leis geriau aprūpinti parduotuves, o kulinarijos cechas kasdien patieks miesto gyventojams iki pusantros tonos įvairių produktų ir pusfabrikaičių.

SCENOJE - SU JUMORESKOMIS

KAUNAS. Pilnutėlė buvo Mokytojų namų salė. Menio skaitymo respublikinio ir sąjunginio konkursų laureatė Stefa Navardaitienė su dideliu pasisekimu skaitė Vyt. Žilinskaitės jumoreskas. Pasirodymo programoje jų buvo dvidešimt keturios, ir dviejų dalių koncertas truko pora valandų.

S. Navardaitienė - vienos Kauno vidurinių mokyklų chemijos dėstytoja. Jau keliolika metų ji dalyvauja Mokytojų namų liaudies teatro veikloje. V. GAUBAS

TRUMPAI IŠ VISUR

WASHINGTONAS. Senatas 77 balsais prieš 20 nutarė suteikti aliejaus kompanijai teisę vamzdžiais atvesti aliejų iš Alaskos, nors jos gyventojai griežtai tam priešinasi.

●

HARTFORD. Connecticut valstijos legislatūra pagerbė kapitoną Dowsoną, kuris atsisakė dalyvauti Kambodijos bombardavime.

●

MASKVA. TSRS vadas Brežnevas lankysis Kuboje šių metų pabaigoje.

●

ANDREWS, S. C. Daugiau kaip 1,000 Oneidos tekstilės darbininkų laimėjo unijos pripažinimą, algų pakėlimą ir kitus pagerinimus.

●

WASHINGTONAS. House Ways and Means komiteto pirmininkas kongr. Mills rimtai susirgo ir pasidavė ligoninėn. Manoma, jis pasitrauks iš kongresmano vietos.

CLEVELANDAS. Miesto taryba nutarė ir majoras Perk pasirašė įstatymą, kuris draudžia policijai ir milicijai puldinėti streikierius, laužyti streikus.

●

WASHINGTONAS. 24 pramoninių kompanijų atstovai nutarė sudaryti Amerikos-Tarybų Komercijos įstaigą, kuri galės prisidėti prie prekybos plėtimo tarp abiejų šalių. Tai Brežnevo ir Nixono susitarimo pasėka.

●

ARVIN, Calif. Daugiau kaip 1,500 streikuojančių farmų darbininkų sudarė demonstraciją prieš teismo reikalavimą grįžti darban. Policija puolė demonstrantus, areštavo daugiau kaip 500. Streikas tęsiamas.

●

MASKVA. TSRS Elektro-Technikos pramonės ministerija susitarė su Amerikos General Electric kompanija bendrai gaminti medicininius įrankius.

Ketvirtoji kontrolės fazė leidžia maisto kainas smarkiai pakelti

Washingtonas. Prez. Nixono paskelbtoji ketvirtoji ekonominės kontrolės fazė jau visapusiai veikia. Ji leidžia laisvai kelti maisto kainas, išskyrus jautieną, kurios kontrolė bus nuimta rugsėjo 12 d. Bet algų pakėlimai leidžiami tik 5.5% į metus.

Dabar prasidėjo įvairių prekių kainų milžiniškas kilimas. Daugiausia kainos kyla maisto produktų. Kai kurie maisto produktai jau pakilo apie 25%.

Visoje šalyje bankai žymiai pakėlė palūkų procentus. Didysis biznis gali laisvai didžiulius pelnus daryti.

Kartu dolerio vertė užsienyje puola, infliacija didėja.

Taipgi vartotojų nepasitenkinimas plečiasi. Kalbama apie streikus prieš maisto kainas. Darbininkai reikalauja didesnių atlyginimų, nes jie kainoms smarkiai kylant daugiausia paneša nuostolių. Tikimasi nemaža naujų streikų.

WORCESTER, Mass. Penkių aukštų pastatui degant žuvo 6 žmonės, sužeista 23.

Pakistanas pripažins Bangladešą

Islamabadas. Pakistano nacionalinė asamblėja (parlamentas) priėmė rezoliuciją, kuri suteikia teisę prezidentui Bhutto pripažinti Bangladešo respubliką.

Bangladešas atsiskyrė nuo Pakistano 1971 m. ir sudarė nepriklausomą valstybę. Indija padėjo Bangledešui kariauti už nepriklausomybės išlaikymą.

TSRS padės Šiaurės Vietnamą atstatyti

Maskva. Šiaurės Vietnamo delegacija baigė 8 dienų pasitarimus su TSRS pareigūnais. Aptarė ekonominę pagalbą amerikiečių bombomis išdaužytą Š. Vietnamą.

Tarybų Sąjunga pasižadėjo žymiai padėti Š. Vietnamui atstatymo darbuose.

ATENAI. Graikijos militarinė valdžia tęsia terorą prieš opoziciją, kuri reikalauja atsteigti demokratines teises.

Kanados komunistų viešnagė Lietuvoj

Vilnius. TSKP Centro Komiteto kvietimu Tarybų Sąjungoje viešėjo Kanados Komunistų partijos atsakingų darbuotojų delegacija, kuriai vadovavo Kanados Komunistų partijos vykdomojo komiteto narys, partijos CK sekretorius Alfredas Diuherstas. Kelionės po mūsų šalį tikslas - susipažinti su partinių organizacijų veikla, tarybinės liaudies gyvenimu.

Dvi dienas Kanados komunistai praleido Tarybų Lietuvoje. Jie susipažino su respublikos ekonomikos ir kultūros laimėjimais, apžiūrėjo Vilniaus istorinius ir architekturos paminklus, lankėsi Kaune ir Trakuose, susitiko su partiniais ir tarybiniais darbuotojais.

ELTA

Turėsime maisto trukumą

Washingtonas. Agrikultūros sekretorius Butz pranašauja maisto trukumą šiais metais ir kitais, jeigu administracija uždėtų maisto kainų kontrolę, kad daugiau kainos nebūtų keliamos.

Dabar ruošiama IV fazė maisto ir algų kontrolei. Pelnagrobiams toji kontrolė nepakenks, o dar galės daugeliui padėti.

Libija nori su Egiptu vienybės

Libijos revoliucinės valdžios vadas kapitonas Muammar el-Qaddafis informavo Egipto valdžią, kad Libija dabar nori pilno susijungimo su Egiptu tikslu sudaryti galingesnę jėgą kovai su Izraelio agresija.

Egipto prezidentas Sadatas vis delsia susijungimo reikalą. Sakoma, jis bijo Libijos vadų revoliucinių idėjų.

Apie 40,000 Libijos gyventojų sudarė karavaną maršuoti į Egiptą. Karavano žygis labai svarbus - raginti egiptiečius bendrai kovai prieš Izraelio agresiją. Libiečiai kviečia egiptiečius į vienybę.

Anglijos darbo unijos protestuoja

Londonas. Anglijos Darbo Unijų kongresas pareiškė protestą Prancūzijai prieš ruošiamą branduolinį sprogdinimą Pacifike.

10 milijonų narių vardu kongresas reikalauja sulaikyti sprogdinimą, kuris gali žymiai padidinti radiaciją atmosferoje ir vandenyne.

LONDONAS. Anglija užmezgė diplomatinius ryšius su Šiaurės Vietnamu.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published weekly (Fridays)
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $9.00	Canada, Lat. Amer., per year, $10.00
United States, per 6 months 5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months $5.50
Queens Co., per year $10.00	Foreign countries, per year, $12.00
Queens Co., per six months $5.50	Foreign countries, 6 months, $6.50

Dar viena kruvina slaptybė

Washingtone naujas skandalas. Įveltas prezidentas Nixonas. Įvelti Pentagono militaristai. Iškilo aikštėn, kad jau 1969-1970 metais prezidento Nixono įsakymu, Amerikos lėktuvai bombardavo Kambodiją, naikino jos miestus ir kaimus, žudė jos žmones. Bėgyje 14 mėnesių buvo padaryta daugiau kaip 3,500 puolimų. Buvo numesta daugiau kaip 100,000 tonų bombų! O tada Kambodija buvo laikoma neutrališka šalimi ir Amerikos žmonėms buvo sakoma, kad mes su Kambodija nekariaujame, kad mes gerbiame jos neutrališkumą.

Ir Amerikos žmonės tuo tikėjo. Dabar, kai iškilo aikštėn, kad jie buvo biauriai apgaudinėjami, visur kyla gilus pasipiktinimas.

Ir Senatas turėtų užgirti

Per pastaruosius dvidešimt penkerius metus mūsų prezidentai mums davė net du žiaurius karus. Ir vieno jų dar ir šiandien nesame užbaigę. Korėjos karas buvo žiaurus ir nuostolingas. Vietnamo gi karas dar žiauresnis ir nuostolingesnis.

Abudu karai nebuvo Kongreso užgirti. O to reikalauja šalies Konstitucija. Prezidentai nusispiovė ant Konstitucijos, pasielgė sauvališkai.

Tam turi būti padarytas galas.

Galima tiktai nuoširdžiausiai pasveikinti Kongreso Atstovų butą, kuris šį reikalą rimtai apsvarstė ir padarė nutarimą uždrausti prezidentams įtraukti šią šalį į karus ne pagal Konstituciją, neatsiklausus Kongreso. Sumanymas užgirtas 244 balsais prieš 170. Dabar šį sumanymą svarstys Senatas. Manoma, kad ir čia jis bus užgirtas didele balsų dauguma.

Bet prezidentas Nixonas jau pareiškė, kad jis tokį Kongreso nutarimą vetuos, atmes. O kad Kongreso nutarimas įeitų galion, taptų įstatymu be prezidento užgyrimo-pasirašymo, reikalinga Kongreso abiems butams jį perbalsuoti ir užgirti net dviem trečdaliais balsų. Labai abejotina, kad tokia dauguma balsų susidarytų prezidento vetavimui atmesti. Didelė dalis republikonų vargiai sutiks pasipriešinti Nixonui.

"Ketvirtoji fazė" - naujas žmonėms smūgis

Nors, tiesa, tikros maisto kainų kontrolės nebuvo ir iki šiol, nes kainos kilo ir kilo, bet nors gi iš valdžios pusės buvo kalbama prieš kainų kėlimą. Tas šiek tiek kilimą prilaikė, bet sulėtino. Dabar baigta ir su kalbomis prieš maisto kainų kėlimą. Dabar pats prezidentas, paskelbdamas savo ekonominės programos taip vadinamą "ketvirtąją fazę", pasakė, kad nuo dabar kainos smarkiai pašoks aukštyn. Ir tai bus daroma su valdžios palaiminimu, nes, girdi, jeigu dabar nebus nuimta maisto kainų kontrolė, tai maisto gamintojai jo mažiau gamins ir vėliau kainos dar smarkiau kils.

Savo ekonominės programos ir šioje fazėje prezidentas nepamiršo priminti darbininkams, kad jie negali reikalauti algų pakėlimo, bet "gražiai" pamiršo uždrausti kompanijoms, korporacijoms bei monopolijoms didinti savo pelnus. Nė žodelio apie tai. Kainų kilimas reiškia pelnų augimą. Netgi kapitalistai viešai drąsinami kainas kelti ne savo pelnų sąskaita, bet maisto produktų vartotojų sąskaita.

Tai naujas biednuomenei ir bendrai darbo liaudžiai smūgis. Kapitalistui, turtuoliui, aukštam valdininkui nieko nereiškia, kad reikės už maistą desėtku kitu dolerių, daugiau į savaitę mokėti. Bet kaip su darbininko šeima, kaip su pensininku, kaip su, pavyzdžiui, New Yorko miesto 1,-100,000 žmonių, gyvenančių iš valdiškos pašalpos? Jiems ši "ketvirtoji fazė" be galo skaudus smūgis.

Aiškinama, kad maisto kainų kilimas paskatins ūkininkus daugiau jo gaminti. O jei jie to nedarys, tai mes galime maisto pritrūkti. Betgi tai biaurus melas, didžiausia apgavystė. Juk gi federalinė valdžia kasmet išmoka stambiesiems ūkininkams milžiniškas sumas už žemės nearimą ir neapsėjimą, už gyvulių neauginimą. Iki šiol būdavo tokių kapitalistinių ūkininkų, kurie per metus iš valdžios gaudavo iki pusės milijono dolerių subsidijų, kad tik jie mažiau žemės apsėtų, mažiau gyvulių auginty!

Tik dabar, rodos, Kongresas nutarė, kad valdžia privalo vienam ūkininkui mokėti per metus ne daugiau kaip $20,000.

Ar begalima įsivaizduoti didesnę ekonominę beprotybę? Iš vienos pusės mokame stambiesiems farmeriams, kad jie kuo mažiau maisto augintų, iš kitos pusės sakome, kad jeigu jiems nebus leista kainas iškelti iki debesų, jie mažiau maisto augins, ir mes jo pritrūksime!

PRAGA. JAV valstybės sekretoriui Rogers lankantis Čekoslovakijoje pasirašyta nauja tarp abiejų šalių sutartis konsuliniais reikalais.

KAIRAS. Egiptas ir Tarybų Sąjunga susitarė bendrai veikti Vidurio Rytų krizėje. TSRS sutiko padėti Egiptui kovoti Izraelio agresiją.

Kas ką rašo ir sako

TIKROJI TAUTŲ VIENYBĖ

Pabaltijo tautų - Lietuvos, Latvijos ir Estijos - vienybė šiandien yra aukščiausiai iškilusi, gražiausiai suklestėjusi. Tai pasiekta dėka tarybinės - socialistinės santvarkos. Vienos kurios tautos atradimas, pasiekimas, laimėjimas pramonės, žemės ūkio, mokslo, sveikatos apsaugos srityse yra lengvai prieinamas kitoms tautoms.

Įdomu, kad ir Chicagos kunigų "Draugas" (liepos 16 d.) kalba apie Pabaltijo tautų vienybę. Bet, žinoma, ne apie minėtą, ne apie tikrą tautų vienybę, ne apie tautų prie Baltijos jūros. Mūsų reakcininkai, kaip žinia, jau seniai seniai yra šias tautas nušlavę nuo žemės paviršiaus. Nuo to laiko, kai prieš beveik trisdešimt metų, Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje buvo nuversti fašistiniai režimai ir įsikūrė tarybinė - socialistinė santvarka, jiems tos tautos nebeegzistuoja.

Lietuvių, latvių ir estų tautomis jie skaito tik save, tik dipukus, pabėgėlius iš Pabaltijo kraštų. Ir kai jie gieda apie "Pabaltijo tautų vienybę", jie turi galvoje savo, dipūkų vienybę. "Draugas" džiaugiasi, kad toji vienybė buvusi skaisčiausiai pavaizduota ne ten prie Baltijos, netgi ne Chicagoje, ar New Yorke, bet Suomijos sostinėje Helsinkyje, kur Valiūnas su savo tokiais pat latvių ir estų kolegomis buvo nuvykęs patriukšmauti prieš Europos Saugumo ir Draugystės konferenciją. Ir dargi ne salėje, kurioje ėjo konferencijos sesija, ale Helsinkio kalėjime, kurin Valiūnas pakliuvo už triukšmo kėlimą, už pažeidimą Suomijos įstatymų. "Pabaltijo tautų" vienybė gražiausiai sužydėjus ten, kalėjime, kai, girdi, "kalinio geresniu ar blogesniu maistu visi suimtieji solidariai dalinosi". Čia visgi mums neaišku: juk visi kaliniai gavo to paties maisto vienodas procijas, tai kam dar reikėjo dalintis? Aišku, kad "Draugo" redaktoriai nesugalvojo kaip kitaip pavaizduoti tą "Pabaltijo tautų vienybę", tai iškepė maisto porcijų dalijimąsi.

TIK ŽIOPLIAIS PASIRODĖ

Dabar reakcinėje lietuvių spaudoje eina plačios diskusijos apie p. Valiūno nelaimę ir nepavykusį žygį Helsinkyje. Dr. Kazys Šidlauskas jo ir jo aštuonių kolegų misiją, pasibaigusią už grotų, laiko dideliu nemalonumu ir ragina "vaduotojus" smarkiai ieškoti būdų, kad ateityje tokių nemalonumų būtų išvengta.

Kaip žinia, trys lietuviai "vaduotojai" su Valiūnu priešakyje, trys estai ir latviai pasiskelbė Lietuvos, Estijos ir Latvijos atstovais ir nuvyko į Helsinkyje vykstančią Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferenciją su tikslu ją sugriauti. Na, ir bandė smarkiai patriukšmauti, už tai buvo suareštuoti ir visą parą išlaikyti kalėjime.

Jie, matyt, suomius vaizdavosi didžiausiais ignorantais, kurie juos pripažins ir priims Lietuvos, Estijos ir Latvijos atstovais ir traktuos taip, kaip traktavo tikrus 35 šalių atstovus toje konferencijoje.

Bet išėjo kaip tik priešingai: didžiausiais žioplliais pasirodė ne suomiai, bet p. Valiūnas su savo estiškomis ir latviškomis kolegomis. Suomiai gerai pažino juos ir jų misiją.

Dr. Šidlausko siūlymą ieškoti Suomijoje suomiškų įstatymų, pagal kuriuos būtų galima priversti pačius suomius save nubausti už Valiūno sulaikymą, yra dar žioplesnis sumanymas už "vaduotojų" sumanymą pakenkti konferencijai, sukeliant joje triukšmą.

RAGINA PRISIČIAUPTI

South Bostono menševikų "Keleivis" (liepos 17 d.) pamokslą savo draugams "vaduotojams" baigia šitaip:

"Kažin, ar nereikėtų vis dėlto truputį prisičiaupti? Ar nereikėtų savo smulkius žygius pradėti vadinti ir kiek paprastesniais žodžiais, kad patys savęs nesuklaidintume: Ar nereikėtų tuo būdu bent kiek sumažinti ir "už tėvynę galvą guldančių" herojų skaičių, kad galėtume lengviau atpažinti tikrai skambaus žodžio vertus darbus ir skambesnio vardo vertus žmones?"

Nieko neturime prieš patarimą. Bet pirmiausia reikėtų pradėti nuo savęs. Ar mažai iš Lietuvos pabėgusių hitlerininkų "Keleivis" yra paskelbęs herojais ir šventaisiais?

Taip, taip, reikėtų užsičiaupti ne tik keleiviniams, bet visiems "vaduotojams" meluoti apie Lietuvą, šmeižus ir purvinus savo gimtąjį kraštą, kuris didvyriškiausiomis pastangomis kuria sau naują, šviesų, prabangų rytojų.

PROTĖJA IR MŪSŲ ŠALIES SENATORIAI

Taip vadinamas "Free Europe Radijas", kurio vienintėlis tikslas skelbti ir platinti melus apie socialistinį pasaulį, yra biaurus šaltojo karo likutis. Jį finansuoja mūsų vyriausybė.

Džiugu, kad šio raketo rėmėjų skaičius mūsų Kongrese kasmet mažėja. Tai pasakoja kokios ten "Pabaltijo Moterų Tarybos" pirmininkė panelė Regina Žymantaitė. Ji turėjusi pasikalbėjimą su senatorium Percy, republikonu iš Illinojaus, kuris, girdi, "pabrėžė, jog pernai dėl Free Europe radijo turėjo 70 senatorių sponserių, o šiemet ligi šiol dar tik 16". Tas tik parodo, kad mūsų senatoriai blaivėja, prieina išvados, kad laikas "Free Europe" raketą uždaryti. Vis daugiau jų pradeda suprasti, kad nuodijimas tarptautinių santykių nieko gero neduoda mūsų kraštui.

ASILIŠKAS MENŠEVIKO SAPALIOJIMAS

Chicagos menševikų laikraščio redaktorius savo vedamajame "Helsinkyje rusai prakišo" gieda šitaip:

"Sovietų valdžia bijo Europos taikos konferencijos. Rusai priešinosi iki šio meto Europos taikos konferencijai, jie dar ir šiandien nenori pradėti pasitarimų Europos taikai. Jiems atrodė ir šiandien atrodo, kad saugumo problemos yra svarbesnės, negu taikos problemos. Sovietų diplomatai nori pirma sutarti saugią Europą, o tik vėliau jie jau sutiks kalbėti ir apie taiką Europoje".

Ar gali būti taika be saugumo? Negali. Ar gali būti saugumas bet taikos? Negali.

Juk šios konferencijos, kuri vyksta Tarybų Sąjungos sumanymu ir iniciatyva, tikslas yra užtikrinti pastovią taiką. Menševikai dar ir šiandien nepajėgia to suprasti.

Bet dar didesnė menševikiška nesąmonė, tai sapaliojimas apie "rusų pralaimėjimą". Konferencija dar tik prasidėjo. Helsinkyje įvyko tiktai jos pirmoji sesija. Joje tik buvo išdėstytas įvairių šalių nusistatymas. Sudarytos komisijos įvairius reikalus aptarti ir konkretizuoti. Kita sesija įvyks Ženevoje. Veikiausia dar ir tos neužteks.

Helsinkyje niekas nieko nepralaimėjo. Visos šalys laimėjo, nes jos pirmą kartą suėjo, pasitarė, pasikalbėjo, pasidalijo nuomonėmis. Helsinkyje laimėjo taika.

BIJO VICEPREZIDENTO SPIRO AGNEW

"Long Island Press" dienraščio kolumnistas Andrew J. Viglietta teigia, kad kai kurie demokratai nenori, kad prezidentas Richard Nixon rezignuotu. Ar todėl, kad jie jį taip labai gerbtų ir mylėtų? Nieko panašaus.

Jie nenori, sako Viglietta, kad viceprezidentas Agnew užimtų Nixono vietą. Jie žino, kad Agnew būtų dar blogesnis, suktesnis ir reakcingesnis už Nixoną.

Mr. Viglietta kalba apie tuos demokratų vadus, kurie būsimaisiais prezidentiniais rinkimais stengsis būti Demokratų partijos kandidatais. Jie priėjo išvados, kad Agnew nėra įveltas į Watergate aferą, ir todėl rinkimuose nebus prieš jį argumento.

Jeigu Nixonas pasiliks iki tarnybos galo ir Agnew nebus užėmęs prezidento vietos, rinkimuose bus lengviau jį galėti. Jie žino, kaip sunku yra nugalėti kandidatą, kuris per rinkimus sėdi prezidento soste. Prezidentas Nixonas davė pavyzdį, kokios priemonės jam buvo prieinamos 1972 metų rinkimuose nugalėti Demokratų kandidatą McGoverną.

KALTA IZRAELIO VALDŽIOS POLITIKA

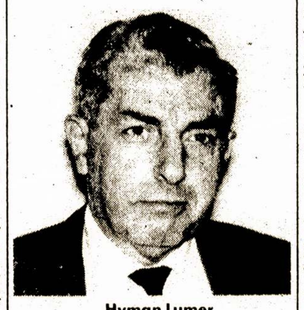

Hyman Lumer

Įžymus amerikietis veikėjas ir žurnalistas Hyman Lumer lankėsi Izraelyje ir gerai susipažino su padėtimi Vidurio Rytuose. Dienraštyje "Daily World" (liepos 21 d.) jis storai pabrėžia, kad už nesantaiką ir konfliktą tarp Izraelio ir arabų kalta yra Izraelio valdžios politika. Izraelis siekia užgrobtas arabų žemes aneksuoti (prisijungti) ir yra pavirtęs Amerikos imperializmo įrankiu. Iš kitos pusės, sako Lumer, Izraelyje auga taikos jėgos, kurioms vadovauja komunistai, kurios siekia pakeisti Izraelio politiką. Su laiku jos laimės.

IŠ LAIŠKŲ

Mielas Drauge,

Paskutiniais laikais jau ne dažnai parašau į "Laisvę". Darbų turime daug. Visi daug darbo įdedame į Lietuvių Senuolių Piliečių Klubą, kuris pirko svetainę, kurią dabar norime saviškai pertvarkyti.

Nesitikėjome, kad bus tiek daug darbo jos gerinimui - puošimui, ir kad tiek daug lėšuos. St. Petersburgo ir apylinkės pažangieji lietuviai tikrai rūpestingi ir dosnūs sukelti tvirtą fondą, taip, kad už pastatą sumokėjome grynais pinigais, ir dar šiek tiek liko. Dar ne viskas baigta pertvarkyti, bet jau daugelis stebisi svetainės grožiu.

Darbštieji mūsų klubo nariai Valys ir Pranas Bunkai, Povilas ir Aldona Aleknai sunkiai darbavosi, o mes visi prisidėjome, kiek buvo reikalaujama. LSKP gražiai tvarkosi, turime gerą vadovybę-valdybą ir gerą iždą. Jaučiame, kad mes paaugome, sutvirtėjome kaipo kolonija, ir turėsime didesnes pasekmes kultūros darbuose.

Aš ir mano žmonelė Margareta išvykstame į Lietuvą rugpiūčio 2 dieną. Išskrisime iš New York International Airport via SAS Jet Flight 912 at 9 P. M. Vilnių pasieksime rugpj. 4 d. Jeigu bus galima ten užtrukti savaitę kitą, parašysime žinučių ir į "Laisvę". O šiuo tarpu čia siunčiu $10 "Laisvės" paramai.

Jei sveikata ir laikas pavelins, tai sugrįžę iš Lietuvos užsuksime ir į "Laisvės" įstaigą.

Viso geriausio jums ir visam "Laisvės" personalui.

Draugiškai,
J. P. MILLER,
Seminole, Fla.

●

Gerbiamas drauge,

Dabar ilsiuosi miestelyje Hardwick, Mass. Nelabai gerai jaučiuosi. Širdis šlubuoja.

Lankiausi Harvardo ir MIT universitetuose.

A. P. GABRĖNAS

"Laisvės" Administracijai

●

Brangūs draugai!

Pasiekė mus jūsų laikraštis iš gegužės 25, kuriame aprašoma Lilijos Kavaliauskaitės mirtis.

Mieli draugai, siunčiame mes iš Brazilijos nuoširdžią ir gilią užuojautą visam "Laisvės" personalui dėl ilgametės ir darbščios visuomenininkės mirties. Matome iš jos darbų, kad jos gyvenimas buvo susirišęs su darbo klasės reikalais. Ji negyveno tik sau, o kovojo už darbo klasės reikalus, už šviesesnį rytojų. Lilija bus įrašyta į Amerikos darbininkų kovos istoriją.

Mes irgi neužmiršime Lilijos, ji stengėsi palaikyti ryšius ir su mumis.

Skaudus smugis visiems pažangiems lietuviams, netekus Lilijos.

Lai jai būna Amerikos žemelė lengva.

Su pagarba,
Br. Lietuvių
Pažangios Spaudos K-tas.

Prisiminimas apie Darių ir Girėną

Vilniaus "Tiesoje" (liepos 17 d.) prisimenami lakūnai Darius ir Girėnas, kurie žuvo lygiai prieš 40 metų. A. Lukauskas, tarp kito, rašo:

"Šiandien, liepos 17 d., sukanka 40 metų, kai, perskridę Atlantą, žuvo lakūnai Steponas Darius ir Stasys Girėnas.

1933 m. liepos 15 d. anksti rytą iš Niujorko, Beneto aerodromo, pakilo lėktuvas "Lituanika" skrydžiui į Kauną.

Aviacijos kūrimosi metais tokie skridimai buvo ne tik sensacingi. Tada oro erdvėje buvo tiesiami takai, šiandien virtę įprastomis trasomis, kuriomis naudojasi tūkstančių tūkstančiai keleivių.

Labai sunkiai lėktuvas atsiplėšė tą rytą nuo žemės. Spauda rašė, kad tai buvo šiurpiausias pakilimas. "Stebuklas, kad jų perkrautas monoplanas nesudužo jau pačioje pradžioje. . ." Beveik liesdama bangų keteras, "Lituanika", ėmė kopti į viršų, pasuko į šiaurės rytus ir dingo rytmečio ūkanoje. Priekyje jų laukė trys uraganai. Paskutinis - jau virš Europos. Skrisdami orientavosi tik pagal kompasą. Liepos 16 dienos vakarą pasiekė Škotijos šiaurinius krantus. Kelionė buvo labai sunki. Tačiau ir labai išvargę lakūnai neieškojo aerodromų, bet paniro į antrosios nakties tamsą. Skridimo kursas vis tas pats - Lietuva. Naktį į liepos 17 d. Soldino (tuomet Vokietija, dabar Mislibožas, Lenkija) miške lakūnai žuvo, kai iki kelionės tikslo - Kauno - jiems buvo likę skristi 650 km.

Per 35 val. 15 min. lakūnai be nutūpimo nuskrido 6411 km. Pagal to meto skridimo tolį Darius ir Girėnas užėmė antrą vietą pasaulyje.

Katastrofos priežastys iki šiol galutinai neišaiškintos. Atvykę specialistai bakuose rado degalų, kurių būtų užtekę skristi dar 700-800 kilometrų. Dariaus laikrodis buvo sveikas ir abejingai skaičiavo laiką. Oficialiai buvo pranešta, kad kalta audra ir sugedęs motoras.

Dariaus ir Girėno kūnai buvo balzamuoti. 1941 m. hitlerininkams okupavus Lietuvą ir iškilus grėsmei laikūnų palaikams, jie buvo slapta užmūryti Kauno universiteto medicinos fakulteto rūsto nišoje. Vėliau palaikai surasti ir, kadangi pakartotinai vėl balzamuoti Kauno karių kapinėse.

"Lituanikos" likučiai, skridimo reikmenys ir lakūnų asmeniniai daiktai iš katastrofos vietos buvo atgabenti į Kauną, ir dabar visa tai sudaro atskirą Dariaus ir Girėno ekspoziciją Kauno Istorijos muziejuje.

Baigė sukilimą

Richmond, Va. Apie 100 kalinių streikavo per 14 valandų. Jie buvo užėmę kai kuriuos kalėjimo pastatus. Reikalavo reformų.

Sukilimą baigė, kai buvo atsiųsta milicija padėti sargams. Kalėjimo superindentas Oliver kaltina 12 kalinių, kaip sukilimo vadus.

MANILA. Tarybų Sąjungos profsąjungų delegacija čia atvyko susipažinti su Filipinų darbo unijų veikla ir užmegsti ryšius.

„VEŽU GLĖBĮ LINKĖJIMŲ“

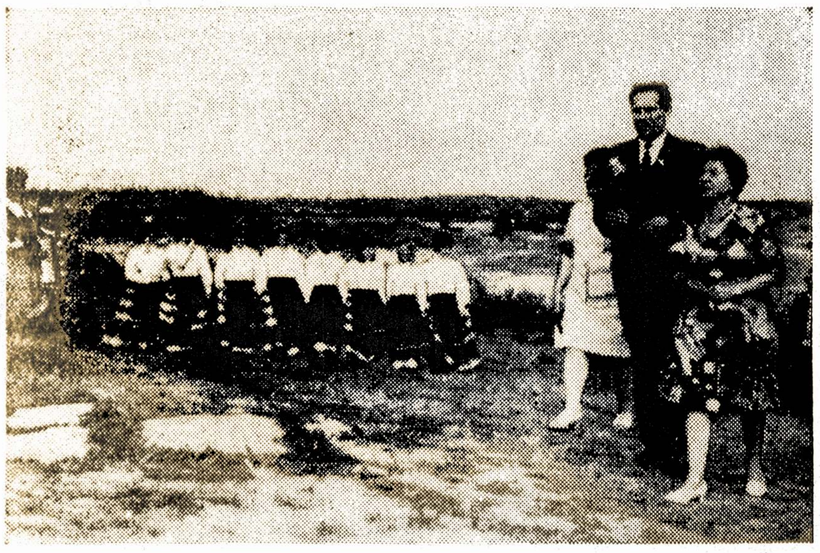

Savilionyse, prie R. Mizaros kapo.

Prieš išvykdama iš Lietuvos, pažangi JAV lietuvių veikėja Ieva Mizarienė dar kartą aplankė Rojaus Mizaros gimtinę — Savilionis, čia veikiančius rašytojo vardo kultūros namus, susitiko su giminėmis.

Ant gražiojo kalnelio, kur palaidoti Rojaus Mizaros palaikai, įvyko mitingas, dalyvaujant Alytaus rajono vadovaujantiems darbuotojams, svečiams iš Vilniaus, o taip pat gausiam būriui vietos gyventojų. LKP Alytaus RK sekretorius P. Aleksandravičius kalbėjo apie rajono darbo žmonių meilę savo įžymiam žemiečiui Rojui Mizarai, dėmesį jo literatūriniam palikimui. Ieva Mizarienė nuoširdžiai padėkojo už R. Mizaros atminimo pagerbimą, už svetingumą, skirtą jai. Mitingo metu programą atliko Alytaus saviveiklininkai.

TARYBŲ LIETUVOJE DAUGIAU KAIP MĖNESĮ VIEŠĖJO ŽINOMA PAŽANGI JAV LIETUVIŲ VEIKĖJA, „LAISVĖS“ LAIKRAŠČIO ADMINISTRATORĖ **IEVA MIZARIENĖ.** BAIGIANTIS JOS VIEŠNAGEI, SU IEVA MIZARIENE KALBĖJOSI „GIMTOJO KRAŠTO“ DARBUOTOJAS JONAS LUKOŠEVIČIUS.

— Lietuvoje, be abejo, Jums sunku „atrasti Ameriką“ — juk tai toli gražu ne pirmoji Jūsų viešnagė. Tačiau, manau, kad ir ši kelionė buvo kažkuo ypatinga, paliks gražių prisiminimų!

— Taip. Pabuvojau Druskininkuose, Kaune — ten truputį „remontavau“ sveikatą, — Alytuje, Kapsuke, Merkinėje. Ypatingą įspūdį paliko šventė Kapsuke, skirta pagerbti kovotojams už Tarybų valdžią Lietuvoje, o taip pat — draugų alytiškių surengtas R. Mizaros pagerbimas, kuris buvo tikrai gražus ir įspūdingas. Jame dalyvavo ir R. Mizaros giminės.

Keletą kartų lankiausi prie R. Mizaros kapo Savilionyse. Jis visada buvo ypatingai gerai prižiūrimas, tačiau šį kartą čia atsilankiusi ypač susijaudinau: paminkliniame akmenyje įtaisytas dailininko E. Varno darbo R. Mizaros bareljefas, ir kapas tapo dar įspūdingesnis.

Neužmiršiu apsilankymo Merkinėje, Rojaus Mizaros vardu pavadintoje vidurinėje mokykloje. Ji prilygsta bile kuriai naujai JAV mokyklai! Čia, žvelgdama į dailės darbus, puošiančius mokyklą, įsivaizdavau seniąją Dzūkiją, apie kurią taip mėgo pasakoti Rojus...

Tai labiau „privatūs“ įspūdžiai. Ir be jų — daugybė kitų. Negaliu nepaminėti, kad man labai pasisekė — pataikiau į Vilniaus 650 metų minėjimo labai įspūdingą šventę, mačiau puikią „Lietuvos“ ansamblio programą, operos spektaklį atvirame ore ir kt.

— Jūsų viešnagė sutapo su dar vienu įvykiu: Vilniuje tuo metu koncertavo San Francisko simfoninis orkestras...

— O, taip! Buvau jo pirmajame koncerte. Buvo tikrai nepaprastai malonu matyti, kad taip gražiai priėmėte Amerikos menininkus; malonu ir tai, kad jie gražiai pasirodė ir, svarbiausia, nepaisė kai kurių „patriotų“ Amerikoje šūkaliojimų prieš jų gastroles Vilniuje.

Klausydamasi koncerto, kalbėdamasi su savo labai gausiais pažįstamais ir draugais, negalėjau visą laiką neprisiminti pačio svarbiausio tų dienų įvykio: Jungtinėse Valstijose svečiavosi Leonidas Brežnevas, kuris vedė derybas su mūsų prezidentu. Kaip svarbu, kad visada būtų einama derybų tarpusavio supratimo keliu nė aiškinti nelenka: tą visi puikiai supranta Tarybų Sąjungoje, tą supranta ir taiką mylintys amerikiečiai.

— Tikriausiai Jūsų įspūdžiai — ne vien tik įvykių, bet ir susitikimų sukelti!

— Taip. Labai smagu, kad, važinėdama po Tarybų Lietuvą, sutikau daug „Laisvės“ skaitytojų, dar smagiau — daug korespondentų. Mūsų laikraščio skaitytojai labai domisi, kaip dabar atrodo jų kadaise gyventos vietovės, kokie ten įvykę pakitimai — šitokius pasakojimus iš vietų jie labai vertina, jų labai laukia. Pirmą kartą — ir tai Vilniuj! — sutikau buvusį niujorkiškį Vytautą Alseiką. Jis gerai įskūręs, gražiai priėmė. Su malonumu davė interviu „Laisvei“, pasižadėjo mums rašiniais talkininkauti ir ateityje: žadėjo rašyti tiek apie metus, praleistus Jungtinėse Valstijose, tiek apie gyvenimą Tarybų Sąjungoje.

Keletą kartų aplankiau Makniūnuose pas giminę gyvenantį buvusį ilgametį laisvietį S. Večkį. Jis atrodė žymiai sveikesnis, nei Amerikoje, yra gero ūpo ir visiškai patenkintas savo dabartiniu gyvenimu.

Savaime suprantama, sutikau daugybę žmonių, kurie pastaraisiais metais viešėjo Amerikoje, buvojo Niujorke. Tad vežu namo ištisą glėbį jų geriausių linkėjimų.

— Jūs pati jau užsiminėte apie namus, o namai — neatskiriami nuo darbų. Kiek žinau, nemažai jų turite...

— Tai tiesa. Tenka darbuotis „Laisvėje“ administratore, nemaža laiko atima ir veikla Darbininkų literatūros draugijoje, kurios sekretorė esu.

1975 m. kaip tik švęsime draugijos veiklos 60-metį. Neperdėdama galiu pasakyti, kad tai labai reikšminga šventė, labai prasminga data. Per visus šiuos metus draugija buvo ir liko darbo žmonių švietėja. Ji — savotiškas pažangios veiklos lietuvių tarpe nugarkaulis.

— Kuo ruošiatės paminėti tą jubiliejų!

— Manau, kad jubiliejinius metus tikrai derlingai praleisime. Datą pažymėsime paskaitomis, parodomis, susitikimais kone visose lietuvių kolonijose. Numatome išleisti didelį almanachą apie draugiją, kurioje būtų tiek JAV, tiek Lietuvoje gyvenančių autorių straipsniai. Galimas dalykas, kad 75-ais metais mėginsime surengti ir draugijos narių grupės turistinę kelionę į Tarybų Lietuvą.

Apskritai draugija, nors ir neįaunėdama savo narių amžiumi, veiklos nemažina.

— Ačiū už pokalbį. „Gimtojo krašto“ skaitytojų ir bendradarbių vardu noriu Jums palinkėti geros kelionės ir našaus triūso pažangioje veikloje.

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

Kad žemėje viešpatautų taika

"L. Brežnevas ir JAV prezidentas R. Niksonas užkasė į žemę branduolinio karo kirvį", - rašo Prancūzijos laikraštis "Figaro", pasakodamas savo skaitytojams apie TSKP CK Generalinio sekretoriaus vizito į Jungtines Amerikos Valstijas rezultatus. Tai tik vienas iš daugelio tūkstančių pasaulio spaudos atsiliepimų, kurie vieningai vertina oficialų L. Brežnevo vizitą į Jungtines Valstijas, kaip didžios istorinės reikšmės įvykį.

Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų aukščiausio lygio susitikimų sėkmė, visų nuomone, yra didi gairė, pereinant iš "šaltojo karo" į abipusiai naudingą bendradarbiavimą ir, be abejonės, turės didelę teigiamą įtaką visų tarptautinių santykių tolesniam gerinimui, kiekvieno žmogaus gyvenimui.

Kaip žinoma, dabartinės derybos su JAV pratęsė Tarybų Sąjungos ir Amerikos aukščiausio lygio susitikimą, kuris įvyko Maskvoje praėjusių metų gegužės mėnesį ir pasibaigė, be kita ko, tuo, kad buvo pasirašytas dokumentas dėl TSRS ir JAV savitarpio santykių pagrindų, atspindėjęs paprastą tiesą: dabartiniame branduoliniame amžiuje vienintelis Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų santykių pamatas yra taikus sambūvis.

Remiantis būtent šiuo pamatu dar Maskvoje įvykusio L. Brežnevo ir R. Niksono susitikimo metu buvo pasirašyta Tarybų Sąjungos ir Amerikos sutartis dėl priešraketinės gynybos sistemų apribojimo ir laikinas susitarimas dėl kai kurių priemonių strateginei puolamajai ginkluotei apriboti, t. y. padaryta pradžia labiausiai naikinančio ginklo praktiniam apribojimui. Kartu buvo susitarta abiejų šalių interesais išplėsti įvairiapusišką Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų bendradarbiavimą.

Šiam vieninteliam teisingam kursui tęsti ir stiprinti ir buvo skirtas L. Brežnevo vizitas į Jungtines Valstijas, kupinas įtemptų derybų, kurios įgalino pasirašyti naujus susitarimus, turinčius didžiulę reikšmę ne tik abiems šalims, bet ir visai žmonijai.

"Istorine Tarybų Sąjungos ir Amerikos santykių gaire" visame pasaulyje vadinamas L. Brežnevo ir R. Niksono pasirašytas susitarimas dėl kelio užkirtimo branduoliniam karui, kuriame abi šalys įsipareigojo susilaikyti nuo grasinimo jėga ir jos naudojimo, vengti pavojingų savitarpio santykių paaštrėjimų ir karinių konfliktų, kad nekiltų branduolinis karas.

Su didžiuliu pasitenkinimu visame pasaulyje buvo sutiktas taip pat Tarybų Sąjungos ir Amerikos pasirašytas sutartis dėl pagrindinių derybų principų, siekiant tolesnio strateginės puolamosios ginkluotės apribojimo, kuri, be abejonės, padės pasauliui spręsti vieną iš opiausių klausimų - nusiginklavimo klausimą.

L. Brežnevo vizitas į Jungtines Valstijas įgalino sudaryti taip pat keletą naujų susitarimų, žymiu mastu išplečiančių Tarybų Sąjungos ir JAV taikaus bendradarbiavimo ribas. Prieš trylika mėnesių pasiekti susitarimai dėl bendradarbiavimo tokiose srityse, kaip kosminės erdvės tyrimas ir naudojimas taikiais tikslais, mokslas ir technika, sveikatos apsauga ir gamtos tausojimas, dabar papildyti, be kita ko, susitarimais bendradarbiauti, naudojant atominę energiją taikiais tikslais, žemės ūkio, transporto srityse, tiriant pasaulinį okeaną. Plėsti Tarybų Sąjungos ir Amerikos ryšius padės taip pat Washingtone pasirašytas susitarimas dėl kontaktų, mainų ir bendradarbiavimo.

Siekdamos, kad toliau gerėtų Tarybų Sąjungos ir Amerikos santykiai, šalys susitarė tęsti aukščiausio lygio susitikimus: prezidentas Niksonas 1974 metais aplankys Tarybų Sąjungą.

L. Ž.

Užbaigę statyti vieną gražiausių Vilniaus rajonų - Lazdynus, statybininkai persikėlė į gretimą priemiestį - Karoliniškes. Čia, tarsi grybai po lietaus, vienas po kito dygsta penkių, devynių ir dvylikos aukštų namai. Karoliniškėse taip pat bus pastatyta biblioteka, poliklinika, kino teatras, didelis sporto centras.

NUOTRAUKOJE: kyla daugiaaukščiai namai Karoliniškėse.

T. ŽEBRAUSKO nuotrauka

PRIEŠ 125 METUS

Susan B. Anthony and Elizabeth Cady Stanton, right, in a photo made in late 1800's by Grace Woodworth.

Šį mėnesį sukanka 125 metai nuo labai svarbaus, istorinio įvykio Amerikos žmonių gyvenime. 1848 metų liepos 19-20 dienomis mažame miestelyje Seneca Falls, New Yorko valstijoje buvo laikytas pirmas Amerikos moterų suvažiavimas. Jame dalyvavo 200 moterų. Jam vadovavo Susan B. Anthony ir Elizabeth Cady Stanton.

Suvažiavimo tikslas buvo paskelbti kovą už moterims lygias teises. Tai buvo Moterų Teisių Suvažiavimas. Jis priėmė deklaraciją, kurioje išdėstomi moterų reikalavimai už lygias teises visose gyvenimo ir darbo srityse.

Tai buvo pradžia moterų kovos ir judėjimo už savo teises. Nuo to laiko daug kas pasiekta, daug kas laimėta, bet dar toli gražu ne viskas. Dar ir šiandien judėjimas už moterų pilną išsilaisvinimą tebėra aktualus.

IŠ MŪSŲ VEIKLOS PRAEITIES

"Laisvės" skiltis bevartant

1953-54 metais siautėja McCarthy ragangaudžiai. Persekiojami liberalai ir pažangiečiai, o komunistai įkalinami. Po skraiste šalies apsaugos, kas tik nesutinka su makartizmu skelbiami subversyviais.

Ši audra daug pakenkia mūsų lietuvių pažangiam veikimui, ypač prarandame daug jaunų narių mūsų organizacijose.

Tai buvo dienos, kada ieškant bent kokio darbo, reikėjo prisiekti, kad nesi pritarėju kokios nors subversyvės grupės. Daug visai nekaltų žmonių meno, mokslo ir net paprasto darbo srityse neteko darbų - bet koks makartizmu užnuodytas darbininkas galėjo įskųsti jam nepatinkamus sandarbininkus.

Šiuo laiku J. V. planavo perimti Indokinijos karą į savo rankas.

Į pabaigą 1954 metų pradėta atsipalaiduoti nuo šios beprotystės ir pradedama tyrinėti patį J. McCarthy. Jis sugautas klastavime fotografijų ir dokumentų, jis pradėjo rėkti, kad esąs "linčiuojamas". Lapkr. mėn. "Laisvė" rašo: Jis (Mc Carth) šaukia - "girdi, jūs neleidžiat man" komunizmo naikinti". Bet vis daugiau žmonių pradeda matyti, kad "kova prieš komunizmą" yra tik priemonė fašizmui įvesti mūsų šalyje".

Gi gruodžio mėn. McCarthy J. V. Senato pasmerktas antru kartu.

Lapkričio 22 d. 1955 m. "Laisvė" rašo: "Eleanor Roosevelt, Norman Thomas ir kiti žymūs amerikiečiai ragino prezidentą paskelbti kalėdinę amnestiją komunistams".

ATOSTOGINIŲ MOKYKLOS PRISIMINIMAS

1953 m. rugsėjo 29-30 d. d. Olympia Parke įvyko pakartotinas susirinkimas buvusių atostoginių mokyklų studentų. Pirmininkaujant M. Sukackienei, iškviesti pakalbėti; R. Merkis, Frances Bovinas, Harry Mitkus, K. Kraučiūnas ir E. N. Jeskevičiūtė. Dalyvavo viso apie 30 buvusių studentų ir mokytojų.

Apart virš suminėtų dalyvavo: Al. Merkis, Frank Balwood (Balevičius), M. Stensler, Ruth Bell, Walter Žukas, St. Barzdelis, Ona Visockis, Norma Chaponis-Wallant, Charles Wallant, Mary Ann Wilson, Richard Barris, Aldona Wallen, Madeline Knorr, Josie Kižis, Billy Kulik, Pete Plakštis, Alphonse Padresi, Natalie Jankus, Helen Janulis, Richard Janulis, Ronald Spakauskas, Robert Shipman, Irena Babarskas, J. Juška, E. Merkis.

Butų įdomu pakartoti panašų suėjimą.

UŽGESTA ŽVAIGŽDĖ

1957 m. vasario 25 d. tragiškai miršta daug žadantis muzikas - kompozitorius Frank Balwood (Balevičius).

KOVA PRIEŠ SEGREGACIJĄ

1957 m. pasižymi griežtesne kova prieš juodųjų segregaciją mokyklose.

Little Rock, Arkansas valstijoj, užpuolami juodi vaikai einant į mokyklą.

Rugs. 26 d. "Laisvėje" skaitome: "Gerai, kad pres. Eisenhoweris padarė pareiškimą, jog jis naudos "pilną JAV jėgą' tam, kad segregacija Little Rock vidurinėse mokyklose būtų panaikinta .... Didžiausia mūsų Amerikai gėda, kad tokie dalykai čia vyksta".

Ir baigiama: "Norint kitas tautas, kitas šalis mokyti kaip jos turėtų savo reikalus tvarkytis, pirmiausia turėtume mes patys namie padaryti tvarką, sutelkti 16-kai milijonų negrų žmoniškas, pilnas pilietines teises".

SPUTNIKAS

Spalio mėn. Tarybinio sputniko skrėjimas apie mūsų planetą sujaudina visą pasaulį! J. V. mokslininkas H. C. Urey, sveikindamas Sputniko sekmingą kelionę, sako: "Mes atsilikome, nes makartizmas kliudė JAV mokslininkams".

ELENA N. JESKEVIČIŪTĖ

HAVANA. Kuba ir Venezuela pasirašė lėktuvų grobikų kontrolės sutartį.

APIE VILNIAUS ĮSIKŪRIMĄ
Klestėk, Lietuvos sostine!

ŠLOVINGI ISTORIJOS PUSLAPIAI

Paskutinė birželio savaitė buvo kupina renginių, skirtų pažymėti Vilniaus įkūrimo 650-ąsias metines.

Saulėtą birželio 28 dienos popietę į senąją Gedimino aikštę susirinko tūkstančiai vilniečių ir miesto svečių. Čia buvo iškilmingai atidengtas paminklinis akmuo. Ant jo iškalta: VILNIUS 1323-1973.

– Jau Gedimino laiško, kuriame pirmą kartą minimas Vilniaus vardas, į miestą buvo kviečiami amatininkai, pirkliai, menininkai, nežiūrint jų nacionalinės priklausomybės, visiems buvo žadamos vienodos lengvatos, – atidengdamas paminklinį akmenį kalbėjo Vilniaus miesto vykdomojo komiteto pirmininkas V. Sakalauskas.

Internacionalinės Vilniaus tradicijos siekia žilą senovę. Mūsų sostinei ne kartą teko atremti kryžiuočių puolimus, kol 1410 metais prie Žalgirio šiuos grobikus sutriuškino jungtinė lietuvių, lenkų ir rusų kariuomenė. Istorijos bėgyje Vilnius palaikė glaudžius ryšius su Maskva, Novgorodu, Kijevu, Tvėre, taip pat su Lenkijos ir kitais Europos miestais. P. Skorinos spaustuvėje Vilniuje buvo išspausdintos pirmosios knygos senųjų slavų ir latvių kalbomis. Vilniuje dirbo ir kūrė plačiai žinomi įvairių tautybių mokslo, kultūros ir meno veikėjai: J. Lelevelis ir L. Stuoka-Gucevičius, J. Glovackis ir J. Kraševskis, A. Mickevičius ir S. Moniuška, V. Kačialovas, J. Kolasas ir J. Kupala, T. Ševčenka, M. Daukša, S. Daukantas ir daugelis kitų.

Tauri internacionalizmo, tautų draugystės dvasia nuo pirmųjų žingsnių buvo būdinga Lietuvos darbininkų klasės revoliuciniam judėjimui, kurio ištakos prasideda Vilniuje. Čia pirmą kartą Lietuvoje 1892 metais buvo pažymėta Gegužės Pirmoji – tarptautinio darbo žmonių solidarumo šventė. Čia užmegzti ryšius su vietiniais marksistais 1895 metais buvo atvažiavęs Vladimiras Leninas. Vilnius tapo svarbia grandimi, padėjusia leninei "Iskrai" pasiekti daugelį carinės Rusijos miestų. Rusijos darbininkų pavyzdžiu Vilniaus proletariatas griebėsi revoliucinių veiksmų 1905 metais, įkvėpdamas kovai visos Lietuvos darbo žmones. Vilniuje pradėjo revoliucinę veiklą vienas artimiausių V. Lenino bendražygių F. Dzeržinskis. Lenino pėdomis žengė V. Kapsukas, Z. Angarietis, P. Eidukevičius ir kiti žymiausi mūsų krašto revoliuciniai veikėjai.

Su Lenino vardu glaudžiai susiję šlovingiausi Vilniaus istorijos puslapiai – Lietuvos Komunistų partijos pirmojo suvažiavimo sušaukimas ir Tarybų valdžios paskelbimas Lietuvoje 1918 metais, mūsų respublikos nepriklausomybės pripažinimas, Vilniaus sugrąžinimas Lietuvai ir nepaprastas jo suklestėjimas pokario metais. Tad jubiliejinių šventių dieną, birželio 29 d., minios vilniečių atėjo į Lenino aikštę ir iškilmingai padėjo gėlių prie didžiojo vado paminklo, davė pažadą ir ateityje tvirtai žengti Lenino genijaus nurodytu keliu.

ŠVIESI MIESTO ATEITIS

Birželio 29 d. Sporto rūmuose įvyko iškilmingas posėdis, skirtas Vilniaus jubiliejui. Jame buvo perskaitytas TSKP Centro Komiteto, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo ir TSRS Ministrų Tarybos sveikinimas Lietuvos TSR sostinės darbo žmonėms 650-ųjų Vilniaus miesto įkūrimo metinių proga. Didžiulė Sporto rūmų salė sugriaudėjo nuo plojimų, kai Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto pirmasis sekretorius A. Sniečkus prisegė prie Vilniaus miesto vėliavos Lenino ordiną, kuriuo TSRS vyriausybė yra apdovanojusi mūsų respublikos sostinę už ekonomikos, mokslo ir kultūros laimėjimus.

Šventinių iškilmių dalyviai su pasididžiavimu kalbėjo apie Vilnių tai, ką rašytojas A. Bieliauskas išreiškė šiais žodžiais: "niekada, jokiais laikais Tu nebuvai ir negalėjai būti toks gražus, šviesus, erdvus ir geras žmogui, koks esi dabar. . . Niekuomet Tu nesi turėjęs tiek daug ir tokių nuoširdžių draugų visuose mūsų šalies, mūsų plačiosios žemės kampeliuose, kiek turi jų dabar, savo brandumo ir jėgos metuose. . . Ir niekada Tavo gatvės nėra regėjusios tiek šypsenų, džiaugsmo ir gėlių".

Šventinėse Vilniaus jubiliejaus iškilmėse šią mintį patvirtino gausybė skaičių ir pavyzdžių. Net du kartus – 1948 ir 1954 metais Tarybų Sąjungos Ministrų Taryba priėmė specialius nutarimus, kuriuose buvo numatytos priemonės sparčiau atstatyti Tarybų Lietuvos sostinę. Daugiau kaip 50 įvairių Tarybų šalies respublikų miestų teikė atsistatančiam Vilniui konkrečią paramą – lėšomis, medžiagomis, specialistais. Tik remdamasis galinga visos šalies ekonomika, Vilnius pokario metais galėjo daugiau kaip 130 kartų padidinti savo pramonės produkciją, kurią dabar perka 70 užsienio šalių. Vaisingai bendradarbiaujant su broliškomis respublikomis, Vilniuje buvo pastatyta daugybė labai reikalingų visuomeninių pastatų, kaip 42 vidurinės mokyklos, 108 vaikų lopšeliai-darželiai ir t. t., iškilo didžiuliai, gražūs ir patogūs Žirmūnų, Lazdynų, Karoliniškių priemiesčiai. Šiandien Vilnius – Tarybų Lietuvos sostinė – yra svarbus ekonomikos ir lietuvių nacionalinės kultūros centras. Jubiliejaus dieną jam sveikinimus atsiuntė daugelio Tarybų šalies tautų miestai, linkėdami Vilniui geros kloties, žadėdami jam įvairiapusišką ir nesavanaudišką paramą.

GRAŽI BUVO ŠVENTĖ

Jubiliejaus proga Vilniuje įvyko daugybė gražių šventinių renginių. Iškilmingo posėdžio dalyviams meno meistrai surengė didelį koncertą, teatralizuota programa atskleisdami nemaža šlovingų Vilniaus istorijos puslapių. Istorijos ir etnografijos muziejuje buvo atidaryta paroda, vaizduojanti Vilniaus ir visos Lietuvos pastarųjų metų darbus ir kūrybinius užmojus. Apie pusantro šimto tapytojų, grafikų, skulptorių pateikė savo darbų Dailės parodų rūmuose atidarytai jubiliejinei dailės parodai. Pilies skersgatvyje po atviru dangumi savo kūrinius eksponavo liaudies menininkai, kurie, suvažiavę iš visos Lietuvos, pamėgino įamžinti mieliausius sostinės kampelius. Vingio parke šeštadienį buvo surengta nuotaikinga amatų diena, kurios metu savo miklumą rodė auksarankiai meistrai. Birželio paskutinėmis dienomis Vilniuje nusistovėjęs puikūs orai padėjo sutraukti į jubiliejinius renginius tūkstančius žmonių.

V. JANĖNAS

Nedarbas sumažintas

Santiago. Čilės sostinės rajone birželio mėn. nedarbas tesiekė tik 3.1% visos darbo jėgos. Tai mažiausias nedarbo rekordas.

1970 m. prie buržuazinės valdžios Čilėje buvo 350,000 bedarbių ir 200,000 laikinai dirbančių. Dabar daugiau kaip dviem trečdaliais sumažintas nedarbas.

2600 METŲ ŠIRDIS

Senovės Egipto mumija, kurią ištyrė Detroito (JAV) specialistai, pateikė sensaciją.

Mumijos amžius — 2600 metų. Ji buvo taip puikiai mumifikuota, jog beveik visiškai išsilaikė širdis. Mokslininkai teigia, kad iš aortos paimtų kraujo liekanų analizė padės nustatyti, kokiomis širdies ligomis sirgdavo žmonės daugiau kaip prieš du su puse tūkstančio metų.

Tarybų Lietuvoje jau senokai kombainai tapo didžiausiais javakirčiais. Šiemet respublikos laukuose jų dirba apie 10 tūkstančių.

Kombainais nuimamos ir sėklinės žolės. Kaip tik sėklinių žolių nuėmimą Kauno rajono "Pažangos" kolūkio laukuose ir matome šioje M. Ogajaus nuotraukoje.

KAPITALISTAI MELDŽIASI

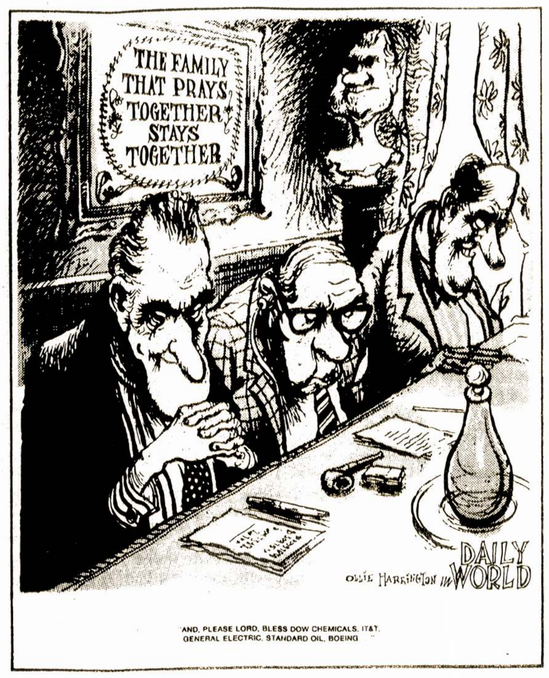

JONAS A. BARKUS

Iš mano autobiografijos

(Tąsa)

Mano pradėtasis vertimas tapo ilgam laikui atidėtas, bet neužmirštas. 1906 metų gruodžio mėnesį man teko palikti Žemaitiją: iškeliavau Amerikon. Mažai ką turėjau vežtis, bet pasiėmiau seniai pradėtąjį vertimą ir laikraščius, kuriuose minimas raštas tilpo. Svajojau, gal svetimame krašte būnant atsiras progos tą rašinį knygute išleisti, ar bent laikraštyje atspausdinti.

Svajonių kraštą Ameriką pasiekiau 1907 metų sausio pabaigoje. Apsigyvenau mažame miestelyje Brightone, Mass. valstijoje, nes ten radosi mano giminaitis Petras Piluckis, pas kurį važiavau. Nors darbų žvilgsniu tuomet buvo sunku, bet po kelių savaičių pasisekė gauti darbą tūloje kaldrų siuvimo darbavietėje Waltham miestelyje, šale Brightono. Darbas ten buvo nesunkus, bet reikalaująs paskubos. Reikėjo tėmyt mašiną, kuri automatiniai išsiuvinėja kaldrose figurines siūles. Kaldrų medžiaga ir siūlai buvo labai prasti, mašinos labai dažnai gedo ir darbininkai turėjo mokėti greit jas pataisyti. Darbas, mat, buvo nuo šmotų: daugiau pasiūsi, daugiau uždirbsi. Dirbo daugiausia jaunuoliai – lenkai, čekai, lietuviai. Spritnūs (greiti) jaunuoliai uždirbdavo iki $10–$12 sąvaitei, kas tuomet buvo skaitoma puikiu uždarbiu. Mano uždarbis, net po dviejų mėnesių ten darbo, siekdavo tik iki $8–$9 sąvaitei. Skubėjimas pasirodė man neatsiekiamas daiktas. Galėjau padaryti darbą geriau, dailiau, tinkamiau, bet lėčiau. Ta ypatybė liko manyje per visą mano gyvenimą. Trejetą mėnesių išdirbęs, tą darbą apleidau. Gavau dirbti gumos batų-kaliošų dirbtuvėje. Darbas irgi nuo šmotų – daug padarysi, daugiau mokesties gausi. Be skubėsio, ten dar buvo biauri kepančios gumos smarvė. Mėnesį – kitą padirbęs ėmiau kosėti ir net kraujais spiaudyti. O spartos vis nėra. Vėl be darbo. Regis 1908 metų rudenį Bostono mieste parsisamdžiau važiuoti miško darbams į šiaurines valstijas. Kažkuri miško produktų gamybos kompanija nuvežė mus, Bostone sužvejotus bedarbius, į New Hampshire. Be galo – krašto miškuose turėjom kelius daryti, medžius piauti ir upėmis plukdyti į dirbtuves. Darbas buvo tyrame ore (tik kol nušalo, daugybė uodų buvo). Guolis ant greitųjų sukaltose palapinėse, kur viešpatavo utėlės. Maistas – binzai (pupelės) didžiuliuose blėkiniuose kibiruose. Mokestis už darbą sulyg tų laikų buvo puikus: nuo 15 iki 35 dolerių į mėnesį ir maistas. Visi, rodosi, buvo patenkinti, kol nepradėjo sirgti pilvais. Nepakenčiamas maistas, kuris dažnai kibiruose dar prasmirsdavo, sukeldavo įvairias skilvio ligas. Trečiame mėnesyje nuo darbo pradžios susirgau skilvio įdegimu, kepenų sutrikimu ir turėjau apleisti darbą ir važiuoti Bostonan gydytis. Tai buvo, rodosi, 1909 metų pradžioje.

Pasigydęs ir pabuvęs keletą mėnesių be darbo, 1909 metų pavasarį nuvažiavau į South Bostoną laikraščio "Keleivio" leidyklon. Teiravaus darbo. Laikraščio leidėjas Žvingilas priėmė dirbti jo spaustuvėje. Taip ir prasidėjo mano triūsas spaudos srityje. Dirbau visokį darbą: šluodavau spasutuvę, kurdavau pečius, rišdavau siuntinius, o atliekamu laiku mokiausi rankom raides rinkti bei kokius lapelius koja minama mašinėle spausdinti. Darbo valandos buvo neribotos. Taigi dirbti ką nors "savo laiku" nebuvo galima nei svajoti. Mano "astronomija" liko užmiršta. Tik 1910 metais, pasitraukęs iš Žvingilo spaustuvės ir ėmęs važinėti po lietuvių kolonijas pardavinėjant knygeles, atsiminiau seniai pradėtąjį vertimą. Baigiau versti ir, turėdamas daugiau patyrimo lietuvių kalboje, perrašiau seniau išverstąją dalį.

Tuo pat laiku susipažinau su South Bostone gyvenusiu žemaičiu Pranu Milašauskiu. Tai buvo pusamžis, apie 50 metų žmogus iš Kuršėnų. Tėvynėje būdamas jis buvęs vadinamas kontrabandistu, nešdavęs iš Prūsų lietuviškas knygeles ir šiaip visokius mažmožius. Amerikoje jis turėjo įsitaisęs mažytę spaustuvėlę, prasimokęs pats spausdindavo laiškams rašyti popierį su sveikinimais bei eilėmis. Paskiau ėmė spausdinti knygeles. Būdamas laisvamanis, jisai ir knygeles gamino daugiausia laisvo bei populiariai mokslinio turinio. Išversdavo iš rusų kalbos kokią populiarią knygelę, pats surinkdavo ir spausdindavo koja sukamu presuku. Vienu kartu galima buvo atspausdinti 4 nedidokus puslapius. Kai mudu susipažinome, tai susitarėme išleisti knygele mano išverstąjį raštą apie mažąsias planetas. Darbas tęsėsi keletą mėnesių, nes nuolat dirbti negalėjome: reikėjo važinėti, kad pasidaryti kiek pinigų pragyvenimui ir popieriui nusipirkti. Tačiau knygelė visgi buvo išleista. Vardas – "Pasaulių Ratas". Buvo apie 80 puslapių su keliais turiniui pritaikytais paveikslais. Vertė ir išleido J. Stropus. Tuo pat laiku pagelbėjau Milašauskiui išversti ir išleisti didoką knygą apie inkviziciją. Originalas buvo rusų kalba, bet autoriaus vardo neatsimenu. Mudu suradome ir atspausdinome knygoje keliolika retai randamų istorinių apie inkviziciją paveikslų. Knyga turėjo virš dviejų šimtų puslapių. Tais laikais ši buvo gal pirmutinė ta tema Amerikoje išleista lietuvių kalba knyga. Pranas Milašauskis gyveno labai vargingai. Prie vadinamos West antros gatvės, So. Bostone, senoviniame dideliame name jisai nuomojo du kambarius pirmame aukšte. Vienas kambarys buvo virtuvė, spaustuvė ir "svečių" priėmimui. Antras kambarys (tikriau ano kambario užukampis) buvo miegamasis, valgomasis ir raštinė. Dulkių ir šlamštų visur buvo net tiek, kad ir žiurkės nebemėgdavo ten būti. Gyveno jisai vienas – viengungis ir niekad apie savo meilės dalykus jis nešnekėdavo. Jisai mirė, rodos, 1918 ar 1919 metais, kai siautė vadinamoji ispaniška influenza. (Bus daugiau)

Įdomaus, naudingo pasiskaitymo

Lietuvių Literatūros Draugijos leidžiamo trimėnesinio žurnalo "Šviesa" šių metų 2-asis num. pasirodė tik šiomis dienomis, gerokai suvėluotas.

Bet ir šiame numeryje Draugijos nariai ir šiaip žurnalo skaitytojai randa įvairaus, naudingo pasiskaitymo. Čia, kaip ir paprastai, yra apsčiai eilėraščių. Skaitome eilėraščius šių poetų: Stasės Pučienės, Juozo Jaro, P. Stanžėno, Aleksio Churgino, Algimanto Mikutos, Aldonos Puišytės, Juozo Marcinkevičiaus, J. Šimonio, Jono Lapašinsko ir J. Alotos. Ne visus eilėraščius galima priskaityti prie šedevrų, bet kai kurie labai vykę.

Įdomūs straipsniai L. D. M. Šolomsko – "Ar jie pasimokys iš Vietnamo karo?", A. Gučiūniečio – "Eretikų ir raganų deginimai Lietuvoje", Broniaus Jauniškio – "Dogmatiniai pakeitimai", V. Bovino – "Poetas dainavo tikroves", K. Petrikienės – "Pirmoji speciali moterų gyvenimą liečianti 'Laisvės' laidą", A. Martinionio – "Konferencija seniesiems lietuvių tikėjimams nagrinėti", Juliaus Butėno – "Su diplomu rankose", E. Gedvilaitės – "Medaus vaišės" ir K. Jankevičiaus – "Lietuvos hidrobiologų indėlis, vykdant tarptautinę biologinę programą".

Binghamton. N.Y.

SVARBU LDS 6 KUOPOS NARIAMS

Kadangi liepos mėnesį LDS 6 nariai susirinkimo neturėjome, tai šiuomi svarbu priminti, kad mūsų susirinkimas įvyks rugpiūčio 6 dieną, 7 val. vak. Sokol salėje, 226 Clinton St. Po vieno mėnesio pertraukos, matykime, kad yra labai svarbu dalyvauti šiame susirinkime ir pasimokėti narinę duoklę. Nemažas skaičius narių mokasi už pusę metų. Tad bus proga pasimokėti ir už likusį pusmetį.

Mūsų LDS 6 kuopa narių skaičium skaitosi vidutiniška, tai ir jos susirinkimai turėtų būti skaitlingi. Tačiau taip nėra. Tai labai negerai, jei nariai nelanko susirinkimų. Prašau mesti į šalį tą nelabąjį nerangumą ir būtinai dalyvauti susirinkimuose.

KUOPOS SEKRETORĖ
ONA W.

LONDONAS. Europos ir Japonijos prekybininkai laipsniškai pradeda paveržti iš Jungtinių Valstijų rinkas užsieniuose.

Sėjos pabaigtuvės

Žmonės kalba ir juokias, ir kuždas,
Smegenų lasteles užmarinę vynu.
Neberūpi lipdomos gūžtos
Vakarais ir iki devynių.

Moterim neperšti delnus
Nuo darbų jų nebaigiamų.
Tie keliai ir takeliai švelnūs –
Maitinami amžinu bėgimu.

Jau milžtuvės padžiautos klėty,
Po minutės rankas pasigrobs.
Vyrai nori žmonas pakilėti
Virš savęs ir virš trobos.

Jos juokiasi. Storos ir laibos,
Širdis nušviečia saulės ugnis.
Išsiskirstys. Lyg girtos, bet blaivos
Šers kiaules. Paskui užmigs.

Stasys Jonauskas

Taika

Suskinsime puokštę žibuoklių,
Narcizų ir rūtų žalių, –
Papuošime savo Tėvynę;
Te žengia ji laimės keliu.

Štai debesys sklaidos mėlynėj,
Saulėtekiu švinta rytai.
Laimingi gyvensim Tėvynėj,
Kai nukris tarp valstybių saitai.

Jau šiandien šviesesnis rytojus
Apjuosia pasaulio tautas,
Mūs žemėje dingsta pavojus,
Suklestės visas grožis gamtos.

Suskinsime puokštes gvazdikų
Ir rožių baltų, raudonų,
Papuošime visą žemyną, –
Taika lai gyvuos tarp tautų.

K. ŽAKAVIČIENĖ

KA DAVĖ PASITARIMAS HELSINKYJE

A. KRASĖNAS

Suomijos sostinėje Helsinkyje neseniai įvyko pasitarimas saugumo ir bendradarbiavimo Europoje klausimais. Pirmą kartą per visą pokario istoriją už vieno stalo susirinko 33 Europos valstybių, taip pat JAV ir Kanados, atstovai. Jie apsvarstė labai svarbius klausimus, kurie šiandien rūpi šimtams milijonų žmonių.

Pasibaigus antrajam pasauliniam karui, Europos žemyne prasidėjo ilgas "šaltojo karo" laikotarpis, kuriam buvo būdingas nepasitikėjimas, o dažnai ir tiesioginis priešiškumas tarp atskirų valstybių. Pastaruoju metu Europoje ir visame pasaulyje vyksta teigiami pakitimai - mažinamas įtempimas ir plečiamas bendradarbiavimas. Tuo suinteresuoti visi europiečiai.

"Ta Europa, kuri ne kartą buvo agresyvių karų, atnešusių milžiniškus sugriovimus ir pražūtį milijonams žmonių, židinys, turi visam laikui likti praeityje, - pareiškė, kalbėdamas per Vakarų Vokietijos televiziją, TSKP CK Generalinis sekretorius L. Brežnevas. - Mes norime, kad jos vietą užimtų naujas žemynas - taikos, savitarpio pasitikėjimo ir savitarpiškai naudingo bendradarbiavimo tarp visų valstybių žemynas".

Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės šalys seniai atkakliai kovoja už padėties Europoje normalizavimą. Dar 1966 metais Varšuvos sutarties valstybių politinio konsultacinio komiteto Bukarešto pasitarime pirmą kartą buvo iškelta idėja surengti pasitarimą, kuriame dalyvautų visos Europos šalys, ir apsvarstyti jame priemones šiems tikslams pasiekti.

Iš pradžių Vakarai į šį pasiūlymą reagavo iš esmės neigiamai. Bet socialistinėms šalims žengiant vis naujus žingsnius visų Europos šalių saugumui ir bendradarbiavimui užtikrinti, o kapitalistinėse valstybėse stiprėjant plačiųjų liaudies masių judėjimui su tais pačiais šūkiais, vakarų valstybių pozicija visos Europos pasitarimo sušaukimo atžvilgiu palaipsniui keitėsi.

Ir štai Helsinkyje susirinko užsienio reikalų ministrai. Pirmasis pasitarime kalbėjo TSRS užsienio reikalų ministras A. Gromyka. Jis pateikė susitikimo dalyviams svarstyti Generalinės deklaracijos dėl Europos saugumo pagrindų ir Europos valstybių santykių principų projektą. Svarbiausių principų tarpe siūloma pripažinti Europos sienų nepažeidžiamumą, nenaudoti jėgos ir atsisakyti jos naudojimo, gerbti suvereninę lygybę, sureguliuoti ginčijamus klausimus taikiomis priemonėmis.

Žinoma, "šaltojo karo" likvidavimas nereiškia, kad atsisakoma ideologinės kovos, nes kapitalistinės ir socialistinės šalys išsaugos savo klasinį pobūdį. Pirmosios vadovaujasi išnaudotojų klasių interesais, o socializmo šalys ir ateityje laikys savo svarbiausiu uždaviniu ginti darbo žmonių iškovojimus. Tačiau visa tai neturi trukdyti šioms valstybėms savitarpiškai naudingai bendradarbiauti, remiantis taikaus sambūvio principais.

Tarybų šalis vadovaujasi tuo, kad vienos ar kitos socialinės sistemos pranašumus turi įrodyti taikus lenktyniavimas ir bendradarbiavimas, o ne karas. Kaip tik iš tokių pozicijų socialistinių šalių atstovai ketina vykdyti taikų puolimą visuose trijuose Europos šalių pasitarimo etapuose: ką tik pasibaigusiame užsienio reikalų ministrų susitikime, ekspertų derybose, kurios turi įvykti po šio susitikimo (jas numatyta surengti š. m. rugsėjo 18 d. Ženevoje), ir, pagaliau, baigiamajame pasitarimo etape, kai reikės patvirtinti suderintus dokumentus (Tarybų Sąjunga siūlo, kad tas baigiamasis etapas būtų surengtas aukščiausiu lygiu).

Helsinkio pasitarimo sušaukimas - naujas svarbus žingsnis pirmyn, įgyvendinant Tarybų Sąjungos Komunistų partijos XXIV suvažiavimo priimtą Taikos programą, žingsnis, žengtas tuojau pat po svarbių L. Brežnevo derybų Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Prancūzijoje. "Tai, kad visos Europos pasitarimas jau tapo realybe, dar kartą parodo, kokią jėgą dabar sudaro pasaulinė socializmo sistema, kokiu lemiamu mastu ji veikia viso pasaulio raidą", - pasibaigus Helsinkyje Europos šalių užsienio reikalų ministrų susitikimui, rašė Čekoslovakijos laikraštis "Prace".

Naujas medicinos žingsnis žmogaus gyvybei gelbėti

Vilniaus miesto klinikinės ligoninės chirurgai, atlikę labai sudėtingą svetimo organo laikino prijungimo operaciją, išgelbėjo žmogaus gyvybę.

. . .Moteris staiga susirgo sunkia kepenų liga: ūmaus uždegimo apimtas organas visiškai nebevykdė savo funkcijų. Nešalinamos iš organizmo nuodingos medžiagos ardė nervines ląsteles, paralyžiavo visą gyvybinę veiklą. Konstatavus beviltišką būklę, gydytojų konsiliumas nutarė griebtis pačios sudėtingiausios intervencijos. Medicinos mokslų kandidatų D. Triponienės ir B. Dainio metodu į ligonės kraujotaką buvo įjungtos svetimos kepenys. Ištisą valandą, pavaduodamos sunkiai pakenktas ligonės kepenis, jos šalino iš organizmo nuodus. Krizė praėjo. Biocheminiai rodikliai žymiai pagerėjo. Tęsiant intensyvų gydymą vaistais, palaipsniui atsistatė pačios ligonės kepenų veikla, ir svetimas organas buvo nebereikalingas.

Šiomis dienomis pasveikusi moteris išvyko į namus.

Komentuodamas šią operaciją, Vilniaus miesto klinikinės vyriausiojo gydytojo pavaduotojas K. Kavaliauskas ELTOS korespondentui papasakojo:

- Šiandien, spartaus mokslo vystymosi amžiuje, medikų rankose yra daug sudėtingos technikos, padedančios išgelbėti sunkiai susirgusio žmogaus gyvybę. Širdies operacijos metu jos funkciją atlieka dirbtinės kraujo apytakos aparatas. Yra kvėpavimo aparatai. Išėjus iš rikiuotės inkstams, hemodializės procedūros atliekamos "dirbtinio inksto" pagalba. Tačiau kepenys, šis sudėtingas žmogaus organas, dalyvaujantis virškinimo, medžiagų apykaitos, kraujo apytakos ir kituose procesuose, mokslui yra atskleidusios dar toli gražu ne visas savo veiklos paslaptis. Tad niekur pasaulyje šiandien dar nėra aparato, galinčio pavaduoti šį gyvybiškai svarbų organą. Ir vėl pagalbon buvo pakviestas nepralenktas konstruktorius - gamta. Didžiosiose mūsų šalies, taip pat užsienio klinikose ūmaus kepenų nepakankamumo atvejais į ligonių kraujotaką valandai - kitai, o kartais ir ilgesniam laikui įjungiami gyvulių - beždžionių, kiaulių, šunų organai. Ši "greitoji" pagalba trunka palyginti neilgai, ir audinių nesutaikomumo konfliktas nespėja pakenkti ligoniui.

Neatsiliekant nuo pasaulio medicinos žingsnių, prieš keletą metų eksperimentinės laikino svetimo organo prijungimo operacijos buvo pradėtos ir Vilniuje, vadovaujant profesoriui A. Marcinkevičiui. Atlikta kepenų prijungimo operacija sunkiai susirgusiai moteriai yra pirmoji sėkminga tokio pobūdžio chirurginė intervencija respublikos medikų klinikinėje praktikoje. Jos sėkmė atveria naujas perspektyvas kovoje už žmogaus sveikatą, jo gyvybę.

ELTA

"LAISVĖS" REIKALAI

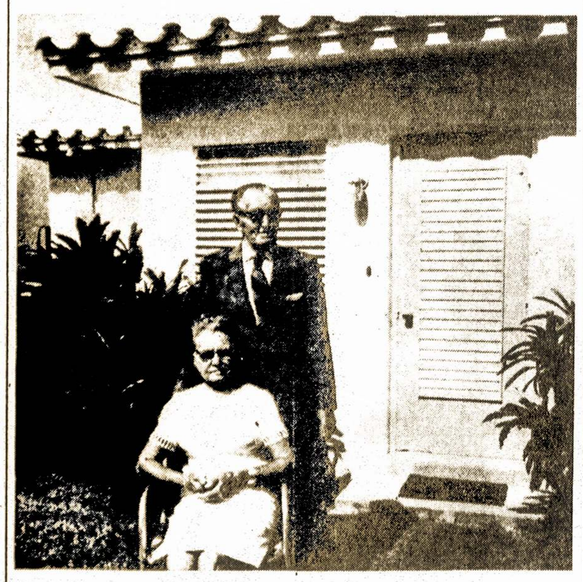

Margaret ir Aleksandras Walley-Valilioniai

GRAŽI PARAMA

Šiomis dienomis gavome laišką iš Margaret Valilionienės, kuris skamba sekamai:

"Mano sveikata daug pablogėjo. Kol dar gyva noriu Jums pasiųsti čekį vertės $1,000.00 mano ir Aleko vardu. Tai bus pagalba Jums išleidimui "Laisvės".

Linkiu dar ilgai Jums gyvuoti".

Visi žinome, kad mūsų mieloji Margaret nuo pat jaunų dienų dalyvauja darbininkiškame judėjime. Ji buvo veikli siuvėjų unijos (Amalgamated Clothing Workers of America) narė kada gyveno Brooklyne. Ji visuomet buvo uoli "Laisvės" patriotė - ji ją skaitė, platino. Per ilgus metus ji dalyvauja "Laisvės" vajuose.

Linkime mielajai Margaretai greit sustiprėti, kad galėtų nuvežti savo mylimo vyro Aleko palaikus į jo gimtinę Lietuvoje.

Širdingai dėkojame.

ADMINISTRACIJA

St. Petersburg, Fla.

LIETUVIŠKI RESPUBLIKONAI PRIEŠ RESPUBLIKONUS

Liepos 11 dieną komercinė spauda pranešė ir nuotraukas įdėjo, kur susirinko 15 lietuviškų dipukų ir seno raugo fašistukų demonstruoti prie Honeywell dirbtuvės vartų, buk kam ši įmonė dirba elektronus dėl Tarybų Sąjungos . . . Jie užmiršo, kad Amerika ir Tarybų Sąjunga bendrai kariavo prieš Hitlerį, tikslu apginti demokratiją. Užmiršo, kad Amerikos prezidentas, būdamas respublikonų partijos narys, nuvažiavo į Tarybų Sąjungą ir kalbėjosi su tos šalies viršininkais, kaip geriau užmegzti prekybinius ryšius, kad Amerikos biznis pagērėtų.

Užkvietė T. S. atstovą Leonidą Brežnevą atvykti į Ameriką ir dar daugiau tartis prekybos reikalais: Yra noras sumažinti bedarbių eiles, kad visi turėtų darbus, negyventų iš pašalpų. O mūsų visų būtų pareiga tokius planus paremti, nes mes visi norime geresnio gyvenimo. Tikrai tai netinka lietuviškiems respublikonams (kaip jie save vadina) išstoti prieš respublikonišką prezidentą ir smerkti jo sumanymus, ir tą įmonę Honeywell, kuri pildo užsakymus dėl T. S. pagal šių dviejų šalių susitarimą.

DAINAVOS SŪNUS

Danutė

16-osios Lietuviškosios šaulių divizijos karių tarpe buvo ir kulkosvaidininkė, dvidešimtmetė lietuvių tautos dukra Danutė Stanelienė. Tiktai Oriolo žemėje Danutė taiklia savo "maksimo" ugnimi paguldė dešimtis priešo kareivių ir karininkų. Jos tarnyba sunaikino nemaža priešo technikos, 16-osios Lietuviškosios šaulių divizijos vieno šaulių pulko vadovybė siūlė Danutei lengvesnes pareigas - sanitarės, virėjos. Tačiau Danutė šiuos pasiūlymus griežtai atmetė.

Danutė Stanelienė nesigailėjo jėgų, ne kartą parodė didelį sumanumą, ištvermę ir drąsą.

Už dalyvavimą, vaduojant Oriolo žemę, kulkosvaidininkė apdovanota Šlovės III laipsnio ordinu. Vaduojant Baltarusiją, Danutė apdovanojama Šlovės II laipsnio ordinu. O už kovinius veiksmus gimtojoje Lietuvoje viršila D. Stanelienė gauna Šlovės I laipsnio ordiną.

Daug sykių drąsiai kulkosvaidininkei į akis žvelgė mirtis, tačiau moteris ją kiekvieną kartą nugalėdavo. Fronte D. Stanelienė tapo didžiosios Lenino partijos nare.

Po karo ji baigė partinę mokyklą. Už atsidavusį darbą taikos metu Danutė Markauskienė (Stanelienė) apdovanota Darbo Raudonosios Vėliavos ordinu.

A. SABALINAS

San Francisco, Cal.

IŠ MŪSŲ PADANGĖS

Liepos 15 dieną įvyko šaunį pramoga su pietumis Onutės Daivienės jaukioje rezidencijoje. Ją suruošė San Francisco LLD 153 kp. Pramogą galima vadinti visapusiškai pavykusia. Apart atsilankiusių nemažo skaičiaus vietinių svečių, dar dalyvavo ir iš Pietinės Kalifornijos bei Los Angeles miesto svečiai Walteris ir Marytė Railai. Walteris neseniai grįžęs iš Floridos, Chicagos ir kitur, tai mums papasakojo savo dalį įspūdžių iš tos įdomios kelionės.

Prie vaišių rūpestingai triūsė sekamos šeimininkės: Valė Sutkienė, Marytė Ginaitienė, Tilda King, Ignas Kamarauskas ir kit. Ir va, vaišių laiku ir dalyvių nuostabai ant stalo staiga atsirado puošnus tortas, ir greitai paaiškėjo, kad šioje sueigoje turime vedybinio gyvenimo selebrantų. Tai mūsų veiklūs draugai Zigmas ir Margaret Mozūraičiai ir Juozas ir Ksavera Karosai mini savo vedybinio gyvenimo 55-ąsias metines. Ta proga abi poros įteikė šio pobūvio komitetui po $55. Tai labai gražus atžymėjimas. O pobuvio dalyviai gausiai palinkėjo draugams dar ilgų ilgų metelių ir kartu viso gero jų gyvenime.

Be to, pramogoje radosi ir gimtadienių sukakčių. Pav., Olga Skultin savo gimtadienio sukakties proga padovanojo pramogai $20. Olga ir Charles Skultinai yra latvių tautybės žmonės, bet jie yra nuolatiniai mūsų pramogų lankytojai, ir visada jiedu atsilankę pramogas apdovanoja.

Taipgi šį mėnesį savo gimtadienius minėjo Margaret Mozūraitienė, Dorothy Machulis, Al Taraška, ir gal daugiau tokių buvo šioje pramogoje, bet neteko sužinoti. Visiems selebrantams palinkėta geros sveikatos, daug laimės, ir sudainuota "Ilgiausių metų".

Nuoširdi padėka šeimininkei Onutei už patalpas, sukakčių selebrantams už gausias dovanas, ir labai malonu buvo mūsų tarpe turėti mielus svečius W. ir M. Railas.

SAN FRANCISCO SIMFONINIS ORKESTRAS VILNIUJE

Džiugu, kad mūsų miesto simfonijos orkestras puikiai atsižymėję, gastraliuodamas po Europą, o ypatingai Tarybų Sąjungoje. Taipgi labai džiugu, kad šis orkestras koncertavo mūsų gražuoliame Vilniuje. O dar ir tas yra įdomu ir džiugu, kad šiais metais Vilniuje vyksta jo 650 metų sukakties atžymėjimas.

Teko spaudoje pastebėti, kad šio orkestro dalyviai bei muzikai gavo iš vilniečių daug šiltų sveikinimų. Jų tarp amerikiečius pasveikino Lietuvos užsienio reikalų ministro pavaduotojas Vytautas Zenkevičius, kuris, tarp kitko, pasakė: "Malonu girdėti gerus atsiliepimus apie Vilnių, kad jums patiko Vilniaus klimatas. Jis šiltas ir malonus todėl, kad politinis klimatas tarp Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų sušvelnėjo. Mums malonu, kad jūsų gastrolės vyksta mūsų generalinio sekretoriaus L. Brežnevo vizito į JAV išvakarėse".

L-ma

Miami, Fla.

Mirus

IGNUI URBONUI

Liepos 19 dieną vėl išlydėjome mūsų kartos organizacijų narį, buvusį veikėją Igną Urboną į amžiną poilsį. Reiškiame nuoširdžią užuojautą velionio gyvenimo artimiesiems, A. Bečienei, jo augytinei Olgai Prakshot ir visiems jo giminėms ir draugams.

O. F. Graham
T. Fusendes
Ch. N. Tamošiunai
Alice Jones
J. U. Daugirdai
S. J. Jurevičiai
E. Jackim
V. M. Bovinai
M. Bružas
V. J. Zutra
J. Krup
L. Crowley
J. Stankienė
J. A. Sliekai
J. V. Marozas
K. Siman
Ch. Aimontai
O. Šimkus
J. S. Thomsonai
S. Grublin
M. Cvirka ir sūnus
J. M. Koch
S. Zavis
E. Brando
S. Danis
M. Krup
A. Klimas
J. M. Paukštaičiai
M. Cvirka
T. Stočkienė
J. Alexandra
F. A. Dupsevich
J. R. Stevenson
E. Vitartienė
A. Kudokas
A. Miller
Švėgždai
P. Gudelis

V. E. Slankus

Nashua, N. H

LIUDNAS PRISIMINIMAS

ANTANAS EGERIS

mirė

1963 m. liepos 30 d.

Dešimts metų jau praėjo, o jis vis mūsų mintyse ir širdyse. Liūdi visi artimieji ir draugai.
Žmona - KONSTANCIJA F. EGERIS, Nashua, N. H.
Dukra - JOAN E. EGERIS, Ventura, Calif.
Sūnus - JOSEPH C. EGERIS, Nashua, N. H.

Baltimore, Md.

Neišvengtina ir nelaukiama mirtis išskyrė iš mūsų kolonijos dar vieną draugą Petrą Kuprį 84 metų amžiaus. Pasirgęs 8 dienas Washington sanitorijoje mirė liepos 5 d., palaidotas liepos 9 d. Gražus burys jo giminių ir draugų bei draugių palydėjo į amžiną poilsį. Palaidotas be jokių religinių apeigų. Biografinius bruožus iš jo veiklos koplyčioje ir kapuose apibudino O. Kučiauskaitė.

Jis buvo stiprus spaudos remėjas. Tai ši žinia bus skaudi skaitantiems laikraštį. Jis spaudą ir darbo žmonių reikalus aukštai vertino. 1922 metais įstojo į LLD 25 kuopą ir tik mirtis jį atskyrė. Siuntimas net 5 prenumeratų į Lietuvą parodė jo didelį pažangios spaudos įvertinimą.

Pas P. Kuprį rasdavome vietą jo mažame, bet jaukiame sodelyje susirinkti, pasikalbėti ir finansiniai paremti mūsų spaudą.

Gimė 1889 m. balandžio 12 d. Linkuvos valsčiuje, Kalpokų kaime. Mažažemio Deonizo ir Elzbietos sūnus. Vos sulaukęs 7 metų išėjo uždarbiauti, ganyti ūkininkams žąsis. Paaugėjęs 17 metų išvyko į Jungtines Valstijas geresnės laimės beieškant. Pribuvęs į Oklahomos valstiją, be amato ir anglų kalbos pateko į anglies kasyklas pelnytis sau duoną. Toks darbas buvo jam per sunkus. Atvyko į Chicagą ir dirbo valgykloje.

Jo didelis noras grįžti atgal į Lietuvą pergalėjo baimę, jog grįžus teks eiti į caro armiją tarnybon. Taip ir įvyko. Tuoj buvo žandarų suimtas ir pasiųstas į Sevastopolį prie Juodųjų jūrų tarnauti. Pabuvęs tarnyboje keletą mėnesių iš ten pabėgo. Po trijų mėnesių sunkios kelionės pasiekė Lietuvos kaimelį. Jis tada pilnai įsitikino, kad jam vietos ten neliko. Slaptu būdu pasiekė Tilžę. Su brolio Kazimiero pagalba pasiekė Amerikos žemyną antru kartu ir apsigyveno Baltimorėje.

Kaip darbo žmogui teko sunkiai dirbti, kad pasidarius gyvenimui lėšas. Daug metų dirbo siuvėjų pramonėje, tūlą laiką metalo fabrike. Daktaro patarimu pasitraukė iš miesto ir dirbtuvių apylinkės ir apsigyveno nuošaliai Laurel, Md. Gavo darbą Fort Mead laboratorijoje prižiurėti mažus gyvulėlius. Tas darbas jam patiko, bet dėl sveikatos stovio 1954 m. turėjo jį palikti.

1915 metais vedė Katariną Astrauskaitę, kuri mirė 1970 m. Po to gyveno vienas savame namelyje. Savo šeimos jie neturėjo, bet nuoširdžiai gerbė ir mylėjo savo brolio šeimos narius Amerikoje ir kito brolio šeimos narius, Jurą Zelionienę, Romą Račienę. Ignotą Kupriūną, gyvenančius Lietuvoje. Pagal išgalę rėmė juos finansiniai, bet ypač nesigailėjo lėšų jiems siuntinėti laikraštį "Laisvę", už kurią jie buvo labai dėkingi.

Metams slenkant ir jam pačiam vis daugiau pagalbos buvo reikalinga. Gelbėjo jį nuoširdžiai kaimynai. Bet didelis pasiaukojimas buvo J. J. Stanių šeimos, taipgi P. Paserskio, J. Deltuvos ji nuolat aplankant.

Gaila, kad reikia nors trumpais bruožais pabrėžti mirusio draugo gyvenimą, jam gulint karste žvelgti į puikias gėlių puokštes, kurių jis turėjo gana daug. Matėsi puiki gėlių puokštė nuo LLD 25 kp., kita nuo draugų ir draugių, kuriems ir toliau teks veikloje dalyvauti, tik mes žymiai pasigesime draugo P. Kuprio savame tarpe. Esu tikra, kad mes ilgai jo nepamiršime.

VINCO DUKTĖ

Cleveland, Ohio

LDS 55 kuopos susirinkimas rugpiūčio 2 dieną neįvyks, nes sekretorius bus išvykęs atostogų. Susirinkimas įvyks rugsėjo 6 dieną. Atleiskite, bet taip dalykai susiklosė.

J. PETRAUS
LDS 55 kp. sekr.

LONDONAS. Tūkstančiai londoniečių sudarė protesto demonstraciją prieš Portugalijos premjero Caetano lankymąsi Anglijoje. Demonstrantai reikalavo sulaikyti skerdynes Portugalijos kolonijose Afrikoje.

JEANETTE GOMEZ

Bronxo komunistų kandidatė miesto tarybos vietai J. Gomez jau pradėjo rinkiminį vajų. New Yorko komunistai turi kandidatus majoro, miesto tarybos prezidento ir kitoms vietoms. Dabar renka užsiregistravusių piliečių parašus, kad visi kandidatai galėtų būt įrašyti į rinkimų sąrašus lapkričio mėn. rinkimams. Reikia surinkti apie 40,000 parašų iki rugpiūčio 23 d.

10 metų privalomas mokyklų lankymas

Maskva. Tarybų vyriausybė pasiūlė Aukščiausiajai tarybai (parlamentui) mokyklų lankymo reformą.

Siūlymas nusako, kad visoje Tarybų Sąjungoje butų įvestas 10 metų privalomas mokyklų lankymas. Ikišiol buvo 8 metų privalomas mokyklų lankymas.

WASHINGTONAS. 14 moterų religinių ir kitų visuomeninių organizacijų, kurios remia gimdymo kontrolę, reikalauja sulaikyti nepilnamečių sterilizavimą.

NEW YORKO NAUJIENOS

Pažangiųjų lietuvių grupė parėmė Komunistų partijos veiklą su daugiau kaip trim šimtais dolerių, taipgi parėmė "Daily World" su šimtine.

●

Du ginkluoti plėšikai įsiveržė į Family Church kleboniją, surišo kleboną Timothy Flynn ir pasigrobę sekmadienį sukolektuotus $800 paspruko.

●

Darbo Statistikų biuras skelbia, kad New Yorke gegužės mėn., bendrai imant, vidutinė savaitinė alga buvo $162.76. Bet gera dalis darbininkų negauna nei po šimtą dolerių į savaitę, kuomet pragyvenimas nesvietiškai kyla.

●

Bronxo Claremont Parke du mažamečiai plėšikai užpuolė 3 vaikų tėvą Torres, kai jis su žmona sėdėjo, mirtinai jį peršovė, iškratė kišenes ir nieko neradę pabėgo. Visą tragediją matė jo žmona. Kai policija pribuvo, plėšikų niekur nesimatė.

●

Policija areštavo M. J. Hodas, multimilijoninio pornografijų biznio vedėją ir jo du padėjėjus. Kaltina juos padėjimu bombų priešingo biznio įstaigoje.

●

11 narkotikų šmugelninkų teisme apkaltinti už platinimą narkotikų Manhattane ir Bronxe. Jų biznis siekia milijonus dolerių.

●

Geležies darbininkai baigė 11 dienų streiką. Laimėjo dviejų metų kontraktą su algų pakėlimu ir darbo sąlygų pagerinimu.

APSILANKIUS JUNGTINIŲ TAUTŲ PASTOGĖJE

Jungtinių Tautų būstinėje - Tarybų Sąjungos Sputniko replikos fone - Berta Vaitoniene ir Elena Feiferiene (d.)
S. Narkeliunaitės nuotrauka

Praėjusią savaitę pasitaikė gera proga aplankyti Jungtines Tautas. Panašių progų visuomet bandau neapleisti, nes kiekvieną kartą ten apsilankius vis pastebiu ką nors naujo, sužinau vis daugiau apie šią pasaulinę organizaciją ir jos veiklą.

Šį kartą nuėjau su viešnia, mūsų veikėjo Povilo Ventos sesute Berta Vaitoniene, kuri jau sekantį mėnesį žada grįžti tėvynėn, tad būtinai norėjo ir ten apsilankyti. Viešėti New Yorke ilgesnį laiką ir nepamatyti Jungtinių Tautų, tai, galima sakyti, tikrai būtų "griekas".

Jungtinėse Tautose mudvi su viešnia pasitiko Salomėja Narkėliūnaitė, akredituota Jungtinių Tautų korespondentė. Su ja mes galėjome laisvai vaikščioti ir apžiūrėti ne tik įvairias sesijų auditorijas, kur svarstomos pasaulinės problemos, bet teko pamatyti ir tai, kur turistai jau nevedžiojami.

Kiekviena tauta turi ką nors Jungtinėms Tautoms padovanojus, prisidėjus prie pastato vidinio sutvarkymo. Buvo labai įdomu pamatyti skirtingų tautų reikšmingas dovanas, kurios puošia auditorijas, koridorius, sales. Ant sienų kabo neįkainuojami kilimai, didžiuliai tematiniai paveikslai, vaizduodami žmonijos gyvenimo pradžią ir sunkias kovas už geresnę ateitį. Matėme ir mėnulio gabalėlį, kurį neseniai Jungtinės Amerikos Valstijos padovanojo Jungtinėms Tautoms. Teko nusifotografuoti ir prie Tarybų Sąjungos Sputniko replikos.

Vaikščiodamas po Jungtinių Tautų pastatą, pajunti tą tarptautinę atmosferą ir mintimis apskrendi aplink pasaulį, kad suteikia pakilų ir malonų pojūtį. . .

Vasaros laikotarpiu Jungtinėse Tautose sesijos nebevyksta. Bet turistų čia visuomet pilna, suvažiavusių iš plačiosios Amerikos ir kitų kraštų. Norintieji pamatyti vidaus įrengimą iš arčiau, prisideda prie tūrų, kurie užsibaigia prie ten esančių krautuvių, kur lankytojai gali nusipirkti prisiminimui įvairių tautų suvenyrų.

Pagal "The Delegates World Bulletin", kurį gavau per Salomėją, duomenis, šį rudenį, lapkričio mėnesį prasidėjus sesijoms, Jungtinės Tautos priims tris naujus narius. Jau nutarta vienbalsiai priimti Vokietijos Demokratinę Respubliką ir Federalinę Respubliką, o artimoje ateityje bus priimta nauja valstybė, neseniai išsilaisvinusi iš anglų - Respublika Bahamas. Tuomet bus 135-ios valstybės Jungtinių Tautų šeimoje.

Neseniai viešėjęs Amerikoje Tarybų Sąjungos Generalinis Sekretorius Leonid Brezhnev, negalėjo apsilankyti New Yorke ir Jungtinėse Tautose, birželio 21 dieną pakvietė Jungtinių Tautų Generalinį sekretorių Kurt Waldheim į Washingtone esančią Tarybų Sąjungos Pasiuntinybę, kur įvyko valstybinis priėmimas, kuriame dalyvavo ir prezidentas Richard Nixon. Pokalbyje L. Brezhnev palinkėjo K. K. Waldheimui geriausios sėkmės tokiam reikšmingam darbe, pabrėždamas, kad Tarybų Sąjunga palaikys ir parems šią pasaulinę organizaciją.

Noriu priminti, kad dabar ten esantis žurnalistas Apolinaras Sinkevičius yra akredituotas Jungtinėse Tautose "Moscow News" korespondentas, kad jau visa eilė lietuvių ten darbavosi vienose ar kitose pareigose, ir tikime susilaukti dar daugiau lietuvių, užimančių svarbius postus. Mes juos gerbiame ir jais didžiuojamės.

N. FEIFERIENĖ

Drg. A. Jonikienė

Praeitą sekmadienį per telefoną teko kalbėtis su mūsų sena veikėja, buvusia ilgamete laikraščio "Vilnies" redakcijos nare Alice Jonikiene. Dabar ji nuo visokių aktyviškų pareigų yra pasitraukusi dėl sveikatos sušlubavimo.

Malonu buvo išgirsti jos balsą ir pasiteirauti apie jos sveikatos dabartinę padėtį. Ji dar vis esanti nekokia. Aišku, kad veikia ir amžius, kaip ir mus visus senuosius veikėjus.

Draugė Jonikienė prašė pasveikinti visą "Laisvės" kolektyvą ir jos skaitytojus. Pažadėjo, kai susveiks, žinoma, laikas nuo laiko "Laisvei" parašyti.

Draugė Alice šiuo laiku gyvena mūsų New Yorko "susiedijoje", būtent, Kingston, N. Y., pas savo sūnų Leoną ir jo šeimą. Pamiršau paklausti, ar ji čia tik svečiuojasi, ar galvoja apie pastovų apsigyvenimą. Kaip ten bebūtų, linkime šiai mielajai draugei savo sveikatą greitai pataisyti.

REP.

Pramogų Kalendorius

RUGPIŪČIO 19 D.
"Laisvės" direktoriai ruošia pikniką Forest Park, Woodhaven, N.Y. Bus pietūs. Jeigu tą dieną lytų, tai pietus įvyks Laisvės salėje. Pradžia 12 val. dieną.

"Laisvės" direktoriams

Direktorių posėdis įvyks pirmadienį, liepos 29 d., 2 val. po pietų, Laisvės name. Visi dalyvaukime.

SEKRETORĖ

Sveikinimas

Labas, draugai laisviečiai! Mūsų grupelė svečiuojamės pas gerus laisviečius - Juozą, Danutę ir Juozuką Mankauskus. Mus puikiai vaišina ir pavažinėja po apylinkę iki Burlingtono. Mūsų grupelė: Nelė ir Povilas Ventai, viešnia iš Kauno Berta ir aš, Jonas Lazauskas.

W. J. DUDAI 80 METŲ

Walter J. Duda, gyvenantis Woodbury, Conn., liepos 22 d. minėjo savo 80 metų sukaktį.

Walteris yra nuolatinis "Laisvės" skaitytojas ir vietos veikėjas. Linkime jubiliatui ilgiausių ir darbingiausių metų, geros sveikatos.

J. G.

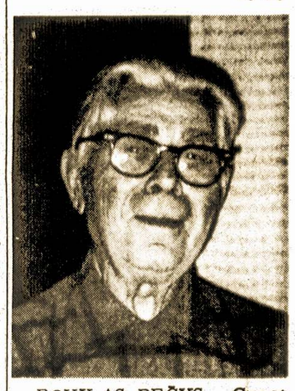

POVILAS BEČYS, Great Necko veikėjas gražiai pasitaisė po labai sunkios ligos ir linksmai atšventė su savo kaimynais 85 gimtadienį.

Užuojauta

Mirus Lilijai Kavaliauskaitei reiškiame giliausią užuojautą jos sesutėms bei šeimom, bendradarbiams, draugams ir visiems laisviečiams.

A. VIRBALIS
S. Paulo, Brazil

Mirė

Gautas pranešimas iš Miami, Fla., kad ten šiomis dienomis mirė ir tapo palaidotas Ignas Urbonas, buvęs niujorkietis. Su Igno mirtimi netekome dar vieno susipratusio, pažangaus lietuvio. Mūsų užuojauta velionio artimiesiems.

Gazo monopolija sudaro krizę

Washingtonas. Federalinė Prekybos komisija po dvejų metų tyrinėjimo paskelbė, kad gazolino monopolija tiksliai sudaro gazolinio stokos krizę.

Didžiosios aliejaus kompanijos viską daro tikslu daugiau pasipelnyti ir kuro vartotojus daugiau apiplėšti.

SAN FRANCISCO, Calif. Laivas "Overseas Aleutian", nuvežęs grudų į Odesą, grįžo su 35,000 tonų tarybinio aliejaus.

Tiesiai iš laivo "Lermontov"

RAŠO MARGARET COWL (KAVALIAUSKAITĖ)

This is a beautiful modern equipped ship. It rocks very little even when the sea is rough - as it was yesterday. There is only one class on this ship where everyone is equal. All people mingle together in the luxurious comfort of the ship - in the dining room. The food is good and the staff is excellent. The ship will stop in 3 ports before Leningrad. July 28 I will be in Vilnius.

Today is a sunny lovely day. I sit on the deck watching dolphins. Best regards to all.

In Mid-Atlantic on ship "Lermontov" July 14th at cocktail party given to all passengers by the captain-master of the ship Aram M. Oganov.

The captain is greeting Gediminas, the son of Aldona Yuškys who is standing in back of Margaret Cowl. Both waiting their turn to be greeted by the captain.

Ketvirtasis Dešimtmetis

Kai

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas

(LDS)

Veikia Kultūros ir Apdraudos Srityje

Stiprinimui Amerikos lietuvių kultūrinės veiklos
Palaikymui ilgiems laikams lietuvybės Amerikoje
Apsirūpinimui gera apdrauda ir pašalpa

PATAPKITE LDS NARIU

Gal jūs ir turite apdraudą. Bet ar pakankamai?

Kaip su jūsų šeimos nariais? Ar visi turi tinkamą apdraudą ir pašalpą?

Pagalvokite apie tai. Ir padarysite išvadą, kad jums ir jūsų šeimai būtų naudinga turėti daugiau apdraudos.

Jūs galite gauti gerą apdraudą ir pašalpą įsirašydami į

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMĄ

LDS išduoda apdraudos paliudijimus (policies) sekamose sumose:

$150, $300, $500, $1,000, $2,000, $3,000 ir $5,000

Į LDS gali įsirašyti asmenys nuo 16 iki 60 metų amžiaus **be daktaro egzaminacijos.**

LDS VAIKŲ SKYRIUS

Į LDS vaikų skyrių galima įrašyti vaikus nuo gimimo dienos iki 15 metų amžiaus ant paprastos apdraudos arba ant 20 metų endowment apdraudos sekamos sumose: $300, $500, $1,000 ir $2,000.

SVARBU APSIRŪPINTI SVEIKATOS APDRAUDA

LDS suteikia savo nariams ne tik gerą gyvasties apdraudą, bet ir sveikatos apdraudą (pašalpą ligoje) už palyginamai neaukštą mokestį.

Į LDS pašalpos skyrių nariai priimami nuo 16 iki 50 metų amžiaus.

Dėl platesnių informacijų kreipkitės į LDS kuopą savo mieste arba į LDS centrą sekamu adresu:

ASSOCIATION OF LITHUANIAN WORKERS
(Lietuvių Darbininkų Susivienijimas)
104-07 102nd Street, Ozone Park, N. Y. 11417